

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

MIKEL ZARATE IDAZZLEA

NON ZER

- EUSKALDUNA NAIZ, BERAZ GIZON
Irastortza ... 3 garrean
- HOBETU BAI, BAINA ALDATU EZ
Ugalde ... 3 garrean
- EUSKAL GAJETAN BARN
Knörr ... 3 garrean
- «MICHELIN»GO AITAKERIAREN
HERIOTZA
Iza ... 5 garrean
- AKITANIA ETA EUSKALERRIA
Larrea ... 6 garrean
- APAIZAK NUNDIK SORTU?
Goenaga ... 11 garrean

Derioko Seminario-ikastetxeko irakasle

“Txomin Agirre” nobela-sarian, irabazle

Ezaguna da euskal idazle onen Mikel Zaratze. Izan ere, apa-
rejadore ikaskintzak egin bazituen
ere, oso gaztetandik ekin zion eus-
keraz idazteari. Bizkaian, Txorrie-
rriko Lezaman jaio zen orain dela
hogeita hamar urte. Beraz, ama-
ren esneaz batera xurgatu du eus-
kera. Etengabe euskeraren alde la-
nean ari den gizona dugu. «Gure
Meza Deuna», «Alkartasun zarra»,
«Meza liburu txikia», «Bizkaiko eus-
kal-idazleak» eta «Txikizaharre» no-
bela ditu idatzitako orain arte. De-
rioko Seminario-ikastetxean jar-
duten da euskera eta euskal litera-
turaren historia irakasten. Udako
ikastaroan ere irakasle dugu. Orain,
berriz, «Txomin Agirre» nobela-sa-
ria irabazi du «Haurgintza Mine-
tan» liburuaz.

—Irabazi barria duzu 25.000 pe-
setako saria «Haurgintza minetan»
izeneko nobelarekin. Emaiguzu hitz
bitan berorren haria.

—Hitz bitan esatekotan, esanda
dago: haurgintza minetan. Baina,
jakina, lehen bezela gelditzen ga-
ra horrela. Begira: Nire nobela
horrek hari asko ditu, matata bat
da ta (umore beltz eta zuriz apa-
indutako matata luze bat, lojika-
gabatasunaren lojiaz biribilduta-
ko ipuin-matata bat), eta matata
hori argitzeko, desbiribildatzeko,
ZERUKO ARGIA bat osorik be-
har izango nuke. Gainera, hari
guztiak ez dagoz agiriari; ardatz-
haria izkutuan dagoz, irudipean,
simbolopean, moztoropean. Moztor-
roez jentzitako nobela bat da
«Haurgintza minetan» (izan ere,
gure herriaren erdimitinak adieraz-
teko moztorro-bidez hitz egin be-
har...). Moztorroak irakurtzen da-
kienarentzat, moztorroen barruan
nor edo zer dagoen ikusten aha-
legintzen denarentzat, ulertzerreza
izango dela uste dut.

—Ordu asko kendu al dizkizu
zeure eguneroko zereginetatik?

—Eguneroko zereginetatik ez,
gaueroko zereginetatik bai. Gaua
lo egiteko da; baina nik gauetz
asmatzen ditut nobelak, eta ida-
tzi ere bai. «Gaua gauetzentzat»,
esan ohi da; baina nik gauetza
nauzu nobelagintzan. Egia da izan,
nire begiak logura izaten dira, bai-
na nire irudimena inoizkorik ar-
gien eta bizkorren egoten da edo,
obeto esanda, ibiltzen da.

—Bai al duzu argitaratzeko as-
morik?

—Bai. Ona edo txarra izan nire
nobela hori, ondo edo txarto artu,
badut argitaratzeko asmoa, horre-
tarako idatzi bai dut. Noiz, non,
nola eta abar ez dakit.

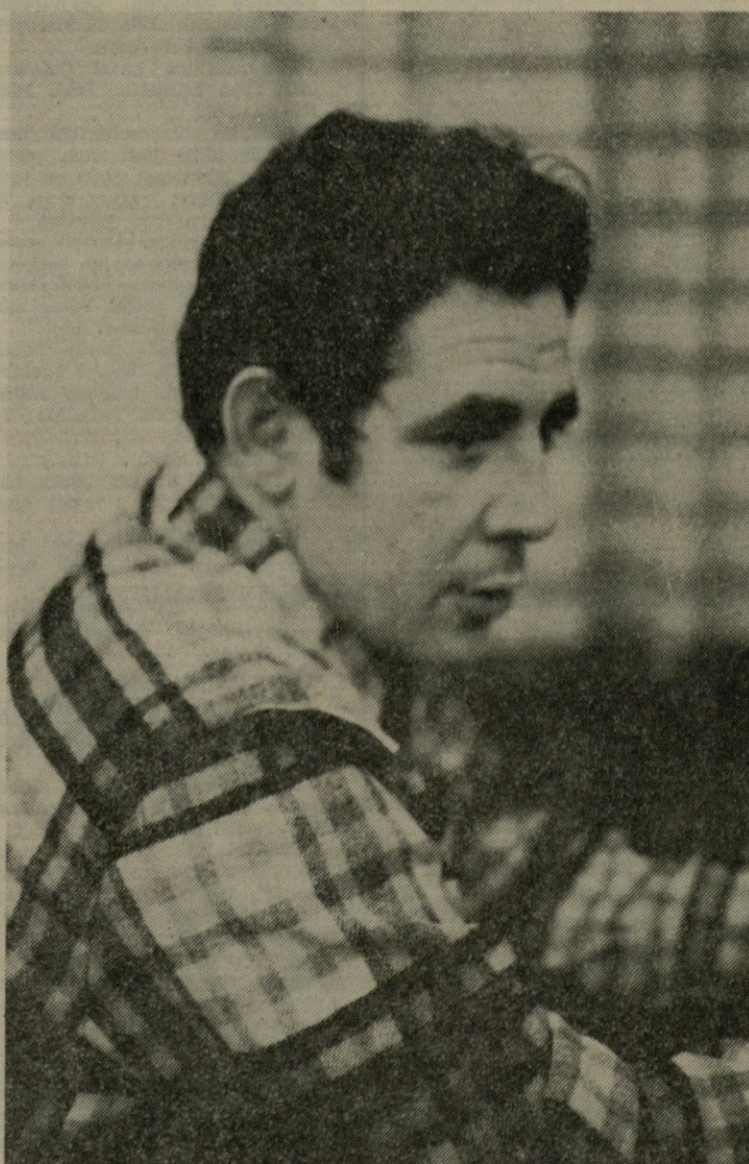
—Bizkaitar eta batasun-zale za-

renez gero ez al dizu Bizkalera baz-
tertzeak minik ematen?

—Bizkaitarra naiz, bai. Eta biz-
kaitarra izango naiz, nahi ta nahi
ez eta zorionez, hi larte, Bizkaian
eta bizkaierazko giroan hazi nin-
duelako ta hazi nintzelako. Gai-
nera, batasun-zale izateko ere, oro-
korra izateko ere, bizkaitarra izan
behar, nahi ta nahi ez eta zo-
rionez, Gipuzkoara, Lapurdia...
Euskalerriko edozein lurraldetara
joateko bidea (eta bizkaieraren
aberastasunak edonoiz ta edonora
eroan ta edonori erakutsi ta ira-
kasteko biderik onena) bizkaiera
dudalako. Ezin, bada, nik bizkai-
era baztertu, plazaratu baino. Ni-
re jokabidea hau da: baturantz
(baturik ez da sortu oraindik ta).
Eta euskera baturantz joteko hau-
xe egin behar da, lehenengo ta
behin: euskaldun izan, euskera on-
do ikasi, ondo be ondo ikasi he-
rriaren eta idazle zaharren al-
tzoan. Behinola Juan San Marti-
nek esaten zuenez: «Euskera abe-
rastu nahi duenak, dijoala base-
rririk-baserri, herriz-herriz ta eus-
kalkirik euskalki; hor arkituko di-
tugu euskararen mamia, bizkortu-
suna, hitz ezezagun ta gainera-
koak...». Eta beste behin Villasa-
nek esan zuenez: «...etzaie beti
gure idazle zaharrei merezi duten
estimua gorde izan; erdal-joskera
edo tajua dutela, erderakada asko
sartzen dituztela, erdal-kutsua al-
de orotatik dariotela eta eztakit
nik zeinbat akats egotzi zaizkien;
eztut nik esango akats oietatik
anitz egiazkoak ezitarririk; baina
guztia ere, idazleok ezin esan
halako mesede egin diote euska-
rari, eta badugu heurenagandik zer-
ikasirik asko. Euskararen una ta
urina edoski ta beretu nahi due-
narentzat, ezin utziak dira». He-
rriaren eta idazle zaharren altzoan
jarri, ta ikasi egin behar da, ba,
lehenengo ta bat; ikasi ezin obeto
(gipuzkera, bizkaiera, lapurtera...)
bakoitzak bere euskalkia (ez erdal-
kirik), eta oinarri horretan sendo
jarri ondoren, baturantz jo. «Haur-
gintza minetan» bizkaierazko oina-
rrian, zimenduan, eraikita dago;
baina Zubero, Behe-Nafarre, La-
pudi, Nafarroa, Gipuzkoa ta Ara-
bako materialekin eginda; labur-
labur esateko, euskeraz eginda,
euskaraz irakurtzen eta idazten
ondo dakiten euskaldun guztiak
ulertzeko eran.

—Zer hartu beharko litzake biz-
kaitarrik batasunerako?

—Zer hartu batasunerako? Orain
arte hartu den baino gehiago bai,
behinik behin. Izan ere, aspaldi-
ko urteotan bizkaiera (eta eus-

kararen jabe den herria) erdi baz-
tertu egin dute batzuek (baztertu
ezagutu barik gehienetan), eta
heuren euskara batu bat jarri du-
te derriorezko jarraitibidetzat («dik-
tadura demokratiko» bat sortu ta
gero), eta euskara bizia, jatorra,
batua delakoan, euskara ez den
edozein mordoilokeria bat era-
biltzen dute sarritan. Artifizialke-
ria ta indarkeriekin ez goaz ino-
ra. Horrela, batasuna egiten diar-
dugulakoan, euskalki bat gehiago
(euskeranto bat) egiteko arriskuan
gagoz. Eta lehen ere nahiko na-

haste dugularik, azkena izango li-
tzake hori. Nahastea ez da ba-
tzea, eta ez da behin ere izango.
Zer hartu bizkaieratik? Honetan
«Liturjitzalindia» dugu jarraitibide
zuzen bat. Egia da izan, ez du
batasunerako gramatikarik, mor-
folojiarik, hiztegiarik egin; baina
batasunaren barruan, izkutuan, da-
gozen gramatika ta morfologia ta
hiztegia erabili ditu, textoak eta
herria (herria batez ere) beti au-
rrean izan dituelako, Euskalerra
osoko kristau euskaldunak gogoan
izan dituelako. Nola esan euska-

raz «memento, Domine»? «Oroi,
Jauna? Ez, Bizkaian ez da «oroi»
esaten, «Gogoratu, Jauna»? Lapur-
ditarrak ez dagoz konforme. Or-
duan, zer jarriko dugu? GOGOAN
IZAN, JAUNA, esan zuen, orduan,
batek. Hori, bai; hori, bai. Adibi-
de bat bakarrik da hau, eta ho-
nelako adibide asko ta asko dagoz
liturjiako textuetan: agintzeko-era
laguntzaile gabe erabili, zehar-
reko flexinoetako aditza kendu be-
har ez denean («Eta orduan Je-
susek: «Ken hortik»), subjuntiboa
erabili beharrean «-tzeko» erabili,
eta abar eta abar. Euskera batu
baterantz goaz (bateratua ez da-
goen hizkuntza nekez sartu dai-
teke eskoletan eta nekez irakatsi
daiteke), joan goaz oraindik (noiz
helduko ote gara?), eta aurrera jo
behar dugu guztiok (geldi egon
gabe edo atzerantz egin gabe).
Baino kontuz eta begiramenduz;
izan ere, «euskara gaixoa opera-
zio asko dauka egin beharrik, eta
guztiak batean egin ezker, hil li-
teke» (Orixe) eta «gu gara hiz-
kuntzari makurtu behar gatzai-
kionak, ez hizkuntza guri, gogoak
ematen digunean eta gogoak em-
aten digun bezala» (Mitxelena).

—Bai al duzu idazten jarraitze-
ko asmorik?

—Asti gehiegirik ez dut horre-
tarako. Baina, hala ta guzti ere,
egunez edo gauetz, loari ordu ba-
tzuk kenduta, idazten jarraituko
dut Euskalerra maite-maite dudu-
lako eta idazteak gaztetasun bari
bat ematen duelako.

—oOo—

Durango amaitu dugu elkarriz-
keta hau kafetxo bat hartuz. Bes-
te lau gazte bizkaitar ditugu on-
doan. Hauek ere euskerarentzat
grinaturik, lan egiteko gogotsu. Ge-
ro liburu-azokara jo dugu. Pozik
dago «Auspoa»-koa. Gazte asko da-
torkio liburuak erostera. Xepelar
eta Txirrita dituzte gogokoak. Errez-
kan daude «Etor», «Jakin» eta «Lur»
ere. Denda bete liburu dauka ba-
koitzak salgai. Harpidedun naiz hi-
rurretan. «Non sartzen eta noiz ira-
kurtzen dituk liburu hoiak denak?»
galdu diot neure buruari. Izan
ere asko idazten da gaur. Asko
irakurtzen ote?

EUSKALERRI ZAARREKO OITURAK

ERRAMUA-EREÑOTZA

Erramu edo ereñotza misterioz inguratutako zugaitza da. Nundik datorkio misterio ori? Nundik, erriak dion errespeto ori? Bere orriak iraunkorrak diralako? Bere ostroak dituzten sustantziegatik? Ez dakigu nundik nora sortu diran erramuarekiko esaera ta sarnisteak... Baserri askok daukate etxe inguruan erramu zugaitza, ereñotza.

★ ★ ★

SANTIMAMIÑE:

Bizkaiko koba ospatzua da Santimamiñe. Leize barruan daude orain amar milla urte egindako dibujo miragarriak. Margazki aien aurrean egiten zituzten gure aurrekoak beren aztikeri ta sorginkeriak... Santimamiñe leizeko mendia ereñotzez josia dago. Erramua baster guztietan. Ereñotzarekin batera esaera zarrak sorgiñez beteak. Koba zuloko dibujoak, sorginkeriak eta ereñotza, orra iru gauza alkarrekin Santimamiñen. Beste gauza bat ere ba mendi gallur-gallurrean: San Mielén ermitatxo. Beerago, berriz, Santimamiñena.

Santimamiñe, edo San Mames:
«Sanmames, bart eindot ames;
ona ba da bion partez;
txarra ba da, bijoa aldrebes...»

★ ★ ★

SANJUANAK:

Ba dute Sanjuanak gure antxiñako eguzklarenganako oiturekin zerikusirik. Sanjuanak... suak... lorak... lizarra... goizeko itza... ta sorginkeriak. Orre zenbat gauza batean. Ezin zeibeian erramurik falta: «San Juan gabea, etxe atarian egiten dan suan, erretzen dira aurreko urtean beinkatutako erramuak...» «Erramu Egunaren besperan erretzen dira erramu zarrak. Ori, Sanjuan suak aurreatzea dala esaon oi dute zarrak...»

★ ★ ★

EKAITZAK ETA TXIMISTAK:

Tximistaren kontra aizkora koba aurrean jartzea, Arri-aroko oitura da. Arri-aroa Prehistoriako denbora bat da: arria erabiltzen zana lanerako tresna bezela. Aizkorak arrizkoak ziran. Tximistari tximist-arri esan oi zaio toki askoretan. Tximistarekin batean arrizko aizkora erortze ementzan ta zazpi estadio sartzen lurrean... Orregaitik edo aizkora tximistaren kontrakoa da. Baña aizkorarekin batera bai erramua ere: «Ekaitza sortzen danean, bi erramu orriekin gurutze bat egiñ eta bular gañean jarri...» «Erramu bedeinkatua zapaian edo tximiñi atzean gordetzen da; ekaitza sorten danean, aldi bakoitzean, pittin bat erre bear da...» «Erramu bedeinkatua, ekaitz egunetan erretzeko, gorde oi da; ta erretzean, garrik ateratzeko, erre bear da. Orretarako su-autza botatzen zaio gañera, estaltzeko...»

ANES LAZKAUKO

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

NERE BORDATXOTIK

SEGUROLA NAGUSI

Oso sarrera polita, Zarautz'ko Zinema'n, Segurola zumaiarren eta "Asti" getariarren arteko norgeiagoka zala-ta. Ikusi genduen jokoa ere ona izan zala aitortu bear. Galtzaille bat bear du beti, ta igandean "Asti" getariarra izan zan. Ez alegiñak egin etzitu-lako, edo ezer gorde zuelako, iritxi ezin zalako baizik.

Arrijasotze neketsu samarra da "Asti'k" egiten duena. Tre-bea dalako, indarraren poderioz asko jasotzen du, baiña maixu on batekin ikasia balego, ondotox lan geiago egingo luke, ta gutxiago beartuta. Ogeitabederatzi urteko mutilla da, Larogetamar kilo bere pixua.

Laguntzaillea Patxi Ostolaza izan zuen Erlojeroa, Juan Joxe Roteta.

Lenengo amar minutuko tandan, 79 aldiz jaso zuen zortzi arruako zilindroa; bigarren tandan, 75 aldiz; irugarrenean, 71 aldiz. Guzira: 225 jasoaldi.

Bero ta gartsu txalotu zuen jendeak lan ona azaldu zuelako, ta geiago egiterik etzeukalako. Dirua beti goitiki egon zan Segurola irabazlearen alde.

"León-Castillo" galdu egin zuen Segurola'k. Berari egokitu zitzaion lanean lenengo astea. Segurola'ren diña (edadea): 24 urte.

Pixua: 93 kilo. Laguntzaillea: Frantzisko Larraite. Erlojeroa: Gabriel Lazkano.

Berebiziko erreztasunez bizkarreratzen zuen arria. Jasotzaille garbi ta egokia da.

Mendeko karga du zortzi arruako arria. Gorputz aundi-koa baita.

Iru tandak era ontan izan ziran: 82 jasoaldi, lenengoan; 78, bigarrenan, eta 80, irugarrenean. Guzira: 240 jasoaldi.

Iru larogekoren kontua dator, juxtu-juxtu. Oso ondo erantzutea esaten zaio oni.

Ainbeste jasoaldititik bakarra izan zan txartat emana, edo "nulo" izendatua; Sarasola'ren irugarren tandako azken bigarren jasoaldia.

Beste danak, nola zumaiarrenak, ala getariarrenak, legezko jasoaldiak izan ziran; zallantzarik gabekoak.

Amabost jasoaldiren alde atera zion zumaiarrak getariarrari, ta zortzi jasoaldi zeuzkan emanak bentaja modura. Sei sobratu zitzaizkion, beraz

Segurola irabazlearen iru tandak ikusi ditzagun, minutuz minutu:

Zortzi jasoaldi, lenengo minutuan.

Zortzi, bigarrenan. Zortzi, irugarrenean. Zortzi, laugarrenean. Zortzi, bosgarrenean. Zortzi, seigarrenean. Zortzi, zazpigarrenean. Zortzi, zortzigarrenean. Zortzi, bederatzigarrenean. Amaita, amargarrenean. Bigarren tandan: Zortzi jasoaldi, lenengo minutuan.

Zazpi, bigarrenan. Zortzi, irugarrenean. Zazpi, laugarrenean. Zortzi, bosgarrenean. Zazpi, seigarrenean. Zortzi, zazpigarrenean. Zazpi, zortzigarrenean. Zortzi, bederatzigarrenean. Amar, amargarrenean. Irugarren tandan:

Zortzi jasoaldi, lenengo minutuan; zazpi, bigarrenan; zortzi, irugarrenean; Zazpi, laugarrenean; zortzi, bosgarrenean; zazpi, seigarrenean; zortzi, zazpigarrenean; zortzi, zortzigarrenean; amabi, bederatzigarrenean; zortzi, amargarrenean.

Gogoz txalotu zuen jendeak. Pozik irten ziran danak plaza-tik, ikuskizun bikaina izan zala aitortuaz. Bejondeizutela!

Federazioko gizonak: Artola, Egibar eta Beraza.

ESNEZALEAK ASARRE

Galizian eta Santander aldean esnezaleak asarre dabil-tza.

Esne arazo au konpontzea ezta oso samurra, itxurak diranez. Min artzen duenak "ai" esaten du, ta beeko jendea da, ia beti, bereak eta bi ikusi bearrekoa.

Galizi'ko paraje batean, Sotomayor'en, ain zuzen, egunero 10.000 litro esne botatzen dituztela al duten tokira, irakurri degu Galizi'ko eguneroko batean.

Esneari zer egin eztaikitelako; artaz baliatzerik eztaukatelako.

Esne-etxe batek, esne-zentral batek, erosteari utzi egin omen dio, ta nun saldurik eztaukata geratu dira nunebait.

Triste ta pengarria benetan esnea dan bezelako alimentu bat atarramentu ortan ikustea!

Santander'en ere biurri dabil-tza, ta berriro katramillak izango diran itxurak daude.

Esne-zentralak sobreen omen daukate esnea. Zer esanik ez esnearengandik sortzen dituzten obariak (productos).

Berri auek Galizi ta Montañako periodikoetatik artu ditugu.

Itxurazko konponketa bat izatea nai luke, arrazoizkoa denez, "Diario Montañés" izenakiko egunerokoak. Zatiarik argalenetik eztedilla eten soka, eskatzen du idazleak.

Nekazari ta ganaduzaleen naiak beteak izan ditezela; me-rezi dutena jaso dezatela. Au da eskatzen duena.

Alde guztietan lurrari bizkar ematen ari da jendea. Gaztedi danak fabriketarako bidea artu du.

Fabrikara edo atzerrira, extranjerira, ogia irabaztera. Lu-

rrarekin eta ganaduzaleekin ezta ezer jakin nai gazteak.

Eta lurak eta itxasoak eman bear digute aora eraman bear degun guztia.

Zer ondoren dakarki jokabide onek biar edo etzirako?

Jendea ugaltzen eltxuaren gisara, ta egilleak bakantzen bel-durgarri.

Ederra etorkizuna bizimodua merkatzeko!

ERREZIL-GO SARIKETA

Ango zaindari San Martin jaiak datozela-ta, Dema Sari-keta bikain bat eratu dute Errezil'en, uztarri motzean, au da, idibakarka.

Azaroaren amairuan, emezortzian eta emeretzian izango dira neurketak.

Amairuan jokatuko diranak: Itziar'ko Beristain; Lasarte'ko "Korta", idi birekin; Ala'ko "Izeta"; Tolosa'ko "Argaia"; Itziar'ko "Santuaran"; Castro Urdiales'eko "Bores".

Zortzi idi guzira. Orduak: arratsaldeko lauterdietan eta gabeko amarretan saioak.

Emezortzian jokatuco diranak:

Lasarte'ko "Korta", irugarren idiarekin; Azpeiti'ko "Barrenola"; Donosti'ko Ibaeta baillara-ko Mujika, idi birekin; Ordi-zi'ko "Argoin", idi birekin; Iba-rra'ko Izagirre, idi birekin; Al-tza'ko Joxe Erramun, idi bire-kin.

Amar idi guzira.

Saioak: goizeko amabietan, arratsaldeko lauterdietan eta gabeko amarretan.

Azaroaren emeretzian, azken eguna:

Igeldo'ko Lizarazu, iru idire-kin; Tolosa'ko "Argaia", bigar-rran idiarekin; Deba'ko "Egurtza"; iru idirekin; Arrua'ko Urrezti; Azpeiti'ko Kerejeta; Mutriku'ko "Langa".

Amar idi guzira.

Saioak: goizeko amabietan, aratsaldeko lauterdietan eta ga-beko amarretan.

Kontuak kontu, zenbaketa edo "suma" egiten badegu, ogeitazortzi idi dira Errezil'a azal-duko diranak.

Era ontan dira lenengo sari-riak dirutan, erregaloak alde batera utzirik:

Lenengoa, amalau milla pe-ta;

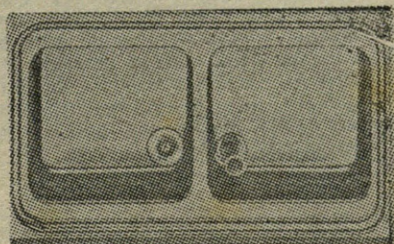
bigarrena, amabi milla pe-ta; irugarrena, amar milla pe-ta; laugarrena, zortzi milla pe-ta; bosgarrena, zazpi milla pe-ta, seigarrena, sei milla pe-ta.

Nork esan orain ogei urte Errezil batera Santander'ko de-malariak etorriko ziranik?

Oso apal eta umil asi ziran Errezil'en, baiña gogor ari dira indartzen. Jarri dira beste edo-zeiñen parean. Jendeak erantzun egiten du, ta sari onak jartzen alegintzen dira.

Au bezelakorik ezta probala-riak biltzeko.

Basarri

soberana FRANKIE

JOSEBA ARZAC
karla

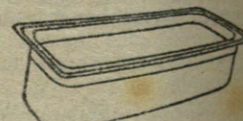
Balleneros, 20 Entlo.

DONOSTIA

Urrutizkiña 41 88 80

-Etxegileentzat berezia

-Neurri guztietako arraskak

Cubetas GASTRO - NORM

NEGARRGUREA

Horixe da zenbait gorabeherak ematen digutena. Elkar desegiten ari gara. Hori da negargarria. Hori da agudo moztu behar duguna. Guk elkar desegitea nahi duenak bakarrik eduki dezake parregurea.

Izatez sorgin-zale bagera ere, ez genduke sorginetan sinetsi nahi. Baina badirudi ari dela gu sakabanarazten gaituen izkutuko indar bat lanean etengabe. Nola, gainera!

Mila talde egin gara Euskal Errian. Talde bakoitzak bere santuari pizten dio kandela Badu talde bakoitzak bere jainkotxo. Eta horri lotua dago itsu-itsuan taldeko bakoitza. Lehenean gaude, aitortegitik aitortegira kontseilu eske ibiltzen ginan garaian bezelaxe. Ez gara gizona askatzen ari, gizona nor egiten. Jolasen jarraitzen dugu gizonaz. Atzetik jarraitzea eskatzen diogu itsu-itsuan, artaldeko ardiaren antzera.

Ez dira iritziak eta jokabideak eztabaidatzen. Halako edo halako jainkotzat edo zerrizat daduzkagu. Batzuentzat jainko, besteentzat zerriz. Halako aldizkarietan agertzen diren ale guztiak eta lan denak onak dira. Beste hartakoak denak txarrak. Halako liburu-sortetan azaltzen diren liburu guztiak eta bakoitza onak dira. Beste hartakoak denak txarrak. Halako soziologilari-oren lanak denak onak dira. Beste harenak denak txarrak. Halako pentsalarik denean arrazoi du. Beste hark ezertan ez. Halako taldek dena ondo egiten du. Beste hark dena gaizki. Halako ikastola oso ondo ari da lanean. Beste hura oso oker. Hau, denean da aurrerakoi. Hura, denean atzerakoi.

Ez dago elkarriketarik. Ez dago egia eta arrazoi-trukerik. Talde batek bestea desegin nahi du. Jainkotxo batek bestea erauzi. Eta denok gizonaren izenean, langileriaren izenean, erriaren izenean, askatasunaren izenean, demokraziaren izenean.

Egiten ari garen burruka larri hontan, il edo biziko burruka estu hontan, elkar desegiten ari gara zoritxarrez, beste zerbait desegiteko ordez. Gure arrokeriak eta geurekoieriak zorrotzen duen ezten zorrotza burrukakideak zulatzeko, zauritzeko eta iltzeko erabiltzen dugu.

Izenik gabeko pekatu latz hontan jausiak gaude gehienok nik uste. Besterik ez dugu entzuten eta ikusten. Gure etsaiak jotzen duen soinuz dantzatzeko gaitzen dira. Ez dut uste hori pentsatzea sorginetan sinestea denik.

Sorgin hau zaindu behar dugu ongi. Hau ez zaintzearen beste mila sorginetan sinesten bait dugu. Eta gure asmakeria eta irudipen besterik ez diran beste mila sorgin hauek ere egiazko sarginak botatzeko dizkigun sareak ditugu.

Arrunt itsu gabiltza. Lainopean bidea galdurik doan mendizalearen antzera. Jendea bidean erreta gelditzen ari da barra-barra. Egiazko burrukan erretzeak burrukari berriak sortzen ditu non-nahi. Baina burrukakideak elkar erretzeak etsipena eta eriotza dakar.

Eta zabor hau dena, itsuman hau dena, ikus-ezin hau dena, elkar desegite hau dena inon bildu eta pilatu bada ikastoletan bildu eta pilatu zaigu. Frutua eman eta zabaldu behar lukeen arbola hau geurok ihartu behar dugu. Hortarako bai ez dugula eskubiderik ez ezere eta ez inoren izenean. Guraso askoren izerdiz, andereño eta irakasle askoren izerdiz eta laguntzaile askoren izerdiz kostata azten ari den arbolak ez du zapuzterik merezi. Galbide eta amildegi hortara ikastola eramatea baino obe da burruka hortatik erretiratu eta etxeratzea.

Arren ez dezagun ikastolarik urkamendira bortxatu. Utz ditzagun fiakaizkeriak, itsumenak, setak, besa-tirak. Elkarri amor eman ditzagun. Ez gaitzen elkarren salatzaile bihurtu etsaiari lana erraztuz, kalean ahoz aho bait dabilta zenbaiten izenak eta izkutuko bizitzak. Ez dezagun dena goizetik gauera aldatu nahi izan. Ar dezagun patxada eta arnasa. Ez gaitzen pendizean behera amildu, autoa aldapa-gora frenorik gabe geldirik edukitzea, autoeskolan esan zioten txofer berria bezala, ez frenatzeagatik.

Pozik irekiko genduke gure aldizkari hontan elkarriketarako leihatila bat. Baina zipokeriarik gabeko lanak eta izen-deituraz izenpetutakoak bakarrik argitaratuko genituzke.

Baina ez dezagun ileta hau negarrez buka. Gauza asko egiten ari da Euskal Errian. Errezelo txarrez beteak bagaude ere, denok borondate onez beteak gaude.

Euskaldun naiz, beraz gizon

Hori pentsatzeak, poza eta otz-ikara, biak batera sentiarazi dizkit. Euskaldun izateari zor bait diot gizon izatea.

«Euskaldun naiz, beraz gizon». Ondorio hontara iritxi naiz HERRIAREN LEKUKO liburuan 322-324garren orrialdeak Rikardo Arregliri irakurri.

Baina ez dut esan nahi inolaz ere gizon guztiak euskaldun direnik. Ez eta euskaldunak bakarrik direnik gizon. Ez eta munduko gizon guztiak gizon izateko euskaldun izan behar dutenik ere. Nik, behar dudala izan euskaldun gizon izan nadin baizik.

Gizon bakoitzak bere gizakera du. Bere izen-deiturak ditu. Gizona, gizon jakina da, bestela ez da gizonik. Ez euskaldun, ez arabiar, ez galiziar, ez argeliar, ez ezer den gizona ez da inon. Ez da eta kito.

Ez da nik aukeratua ni gizon izatea. Ez eta gizon euskalduna izatea ere. Hori eman egin zait. Inguruak eman dit: lurra eta lehenak, batipat; gizonen osaturiko lurra eta kondairak, alegia. Nere izatea, nere izatearen mamia jatu du nolabait nere inguruak.

Lurra ematen dizkit nere buruan ernemintzen diren gogoetak sortzeko irudi eta galak. Lur hau, berriz, gizonaren zantzuz mamitua dago. Ez bait naiz ni aurrenakoa. Askok izan dira nere aurretik. Eta lur hori landu dute eta lur hori jite edo tankera berezia ezarri diote. Uka ezlitzeko eta uxa ezlitzeko zerikusla du lurraldeak, lurkerak, nere izaeran, nere izaeraren mamian.

Urteetan zehar, lurralde jakin

hortan bizi izan diren gizonen gorabehera asko jasan dituzte. Gauza asko gertatu zaizkie. Mendez mende korapilaturiko kondaira bat egin dute. Eta kondaira horrek eta kondaira hori egin duten gertaerak egitura jakin bat eman didate. Gertaera hoiari hari eta lokarrietatik zintzilikaturik nago. Ezin moztu ditudan zilbor-este ditut. Eta ez hori bakarrik, ez naute lehengoan gertaerak bakarrik tajutu; baita gertaera hoiatzen herriak duen usteak eta iritziak ere. Eta ez gutxi.

Eta Euskal Herri deitu diote eta deitzen diogu ni tajutzen nauten inguru horri. Eztabaida ditezke non hasten eta amaitzen diren herri honen mugak. Eztabaida ditezke kondairaren zenbait xehetasun eta ikuspegi. Baina ez ditezke uka gu bizitzen geran lur honi Euskal Herri deitzen zaionik.

Kondaira nola gertatu eta egin den segurantz osoz jakitea, ez da gauza erraza. Baina aspaldidanik dugu gure Herria Euskal Herri delako ustea. Ez du guretat beste izenik eta izanik.

Euskaldun naiz, baina euskaldun izate-hori, egiteko bat dut. Osatzen, egiten eta lantzen jardun behar dudana zerbait dut. «ORIXEren EUSKALDUNAK, euskaldun irenduen poema da» esan du Txillardegik bostehungarren alean. Horrek ez dit buruhauste haundirik ematen. Gu, bizi geranok, euskaldun irendu izateak ematen dit kezka eta min.

Ez naiz gizon osoa. Ez eta urreman ere. Etengabe osatzen jardun behar dudana erdi-gizon naiz. Eta ez dut beste erremediorik. Hori da gizonterdi izateko bide bakarra.

Baina gizon izan nahi badut, osatzen jardun nahi badut, nere zera edo kera jakinetik hasi behar dut: naizenetik, alegia. Eta ni euskaldun naiz, nahi badut eta nahi ez badut.

Hori onartuz eta landuz jardungo naiz gizon bezala osatzen. Hori ukatuz neure burua desegiten ari naiz, irentzen alegia.

Beraz, euskaldun izateak, hots, euskaldun izatea lantzetik hasi behar dut gizon izan nahi badut. Euskaldun izatea nereganatuagotzetik eta euskaldun izatea osatuagotzetik. Besterik esan eta egin dezake gizarte irentzailea onartzen duen zenbait jende. Freud-ek esango zukeen bezala, «ni» arrotzak erasunik eta menderaturik dagoen zenbait jende. Baina hori, «zeru» zurixka edo gorrixka izenean gizona-ri egiten zaien saldukeria besterik ez da.

Irastortza

Mikel Ugaldé

EUSKAL GAIETAN BARN

Lehenengo astean esaten genuenez, euskal gaiak ikutzen direnean nolabait baztertu behar genituzke azterpen sinpleak.

Azterpen hauk, ordea, bitara zati ditzakegu. Alde batetik, borondate onez eginikoak, ikusi bait genuen, objektiboki despiasteari laguntzen diotela. Baina, bestalde, eta honi begiratzen nion batez ere, itxura sakon batez presentatzen direnak ditugu, eta hauk besteak baino garrantzi haundiagoak dira. Esan dezakegu azken hauek, normalki, borondate onekoak eragiten diotela ere. Azken hauek, gure herriaren interesen kontra jotzen dute oso. Azterpen hauk direla-eta, herriaren izerdiz lorturiko zenbait erakunde (ikastolak, zenbait instituzio tipl, herrietako gazte-lekuak eta abar) pikotara joan dira edo pikotara joateko zorian dauntza gaurregunean.

Zeintzuk dira ba itxura sakoneko intelektual hauk? Zeintzuk dira hihugarren munduzale amorratu hauk, azken urteotan gurea etorri zezakigun aurrerakoi, sozialista, marxista, hirugarren munduzale eta nik dakita zer gehiago, intelektual hauk?

Duela zenbait aste, poliki azaltzen zigen Aurtiz-ek ikasleen problematika, gaurregun ikasleek planteatzen dituzten problemak nondik zetozen eta funtsean zertan dauntzan adieraziz.

Izan ere, gure herrian ikusten ditugun arazoak, mendebaldeko erresuna aunitzetan gertatu direnen antzekoak dira. Kapitalismoak jarraitzen du eta indartsu agertzen zale Europako gazteriarri. Sozialista eta komunista alderdiek beren estrategia aldatu behar izan dute oso, eta praktika mailan zeharo erreformista ageri. Beraz, gazteria altxatu da erreformista horien aurka, eta hartu duen bidea ezinago zorigaitzeko izan da, funtsean burjesiaren interesel ezinago hobeki laguntzen dielako.

Eta hau bere buruen jabe diren erresumetan. Imperialismoan eta bere buruaren jabe ez den herri batetan ez burjesiarri, baina imperialismoari jokoak egitea gertatzen da gazteria honen jokabidea.

Beraz, bere burua intelektualizat jotzen dutenak, funtsean erreazionario gertatzen dira, sozialismoa eraiki edo ezarri ahal izateko oinarriak ukatzen eta zapurreatzen dituztelako.

Hau da, grosso modo, intelektual horien —burjes tipl horien— jokabidea; ez du luzatzerik merezi, aspaldi honetan gai honetaz asko idazten ari delako. Alpa dezadan, horregatiko, exenplu bat, gehigarri bezala: Frantziako gobernuak zenbait ezkeriar talde autonomista mantentzen du Britainan. Zerbait gehiago esan behar ote?

G. Knörr

Hobetu bai, baina aldatu ez

Hauxe duzu zenbait sindikatorek jomuga: gauzak hobetu bai, langile egoera, sariak, oporketak, eta abar bai, baina sistemaren barruan, ezerean aldakuntzarik gabe. Ez dute ezerean iraultzarik onartzen, ez dute horretarako modurik eta biderik ikusten. Gauzak dauden dauenean aldatzerik ez bada, ahal den eta kondizio onenetan irautea omen bidezkoena.

Burrukarri baino elkarriketari garrantzi haundiagoa damaiole. Ez dago, gaurregun produzio alorrean klase burrukarik, talde desberdinen interes desberdina bakarrik baizik. Horregatik huelgari oso nekez ekiten diote, eta hori gainontzeko pauso guztiak eman ondoren.

Elkarriketa garrantzizkoa denez gero, unerik zailena, bihurriena, etenozorian aurkitu ditezkeen momenturik garrantziena, guztiekiko kontratua izenpetzerakoan gertatu ohi da. Era honetako sindikatoek indarra duten herrialdeetan, hots, Ingalaterran, Alemanian, Suezian, eta abar, konbenio izenpetzeko herremantetan dabilten unetan, langileek ez diote huelgari ekiten, ezta nagusiek «lock-out» edo indarkeriaz lantegi itxitzeari ere.

Era honetako sindikatoak, politikagintzan ere babes onurakorrik aurkitu ohi dute. Ez dira zuzenean politikoki ekintzetan murgiltzen, baina politikoki partiduekin daduzkaten harremanei eskerrak, ongi baliatzen dira politikoki mailan.

Langile askok osatzen du mota honetako sindikato konformista. Baina militanteak ez dira hain burrukalari, apur bat merkantilista direla esango genduke.

Eman dezagun, herrialde batetan, sindikatoa indartsua dela. Honen, berak kontrolaturik daduzkan lantegitan ez ditu beste sindikatutako edo sindikaturik gabeko langilerik onartzen. Ugazabek ere nahiago dute sarritan, sindikato batekoekin konpontzea gehiagokoekin konpontzea baino errazagoa baita.

Horrelako langile elkarteak, enpresa itxura haundiagoa daduka, egiazko langile burrukalarien tankera baino. Bertan, liberatutako langile asko dago. Funzionarioek daramate lanik gehiena. Bertan zentralismo ikaragarria sumatzen da. Sindikatoko zuzendarien balmenik gabe egindako huelgak ez du sindikatoaren aldetik ezerean diru laguntzarik izaten. Horregatik, haundia da sindikal gizon hauen

itzala, gainontzekoak ez dira hauen baimenik gabe ezerean pausorik ematera ausartzen.

Ikusten denez, batasun eta disziplina zorrotzaren bidez, indartsu azaltzen dira konbenioak izenpetzeko garaian. Bertan emandako hitza beteko dute, eta ugazabek ere badakite onean konponduaz geroa erantzun zuzena izango dutela.

Era honetako dugu, Ipar Ameriketako sindikatoa ere.

Guk, lan hauetan ez dugu epairik emango, irakurleak berak ere antz eman dizake, horrelako sindikatoaren alderdi on eta txarrei. Iraultza erabat bazterturik gelditzen da. Langilearen egoera hobetu bai, baina gauzak sakonki aldatu ez. Sasi-pake baten bidez esplotazioak jarraituko du, kapitalismo berriak bide erosagoak eskainiko ditu: konforta, aurrerapeak, konsumo egokiera... eta dena kapitalismoaren morrontzapean. Hitzetan, deklaraziotan, erronka jotzen dute, aldakuntzaren beharra aldarrikatzen, baina gehienetan hutsen gelditzen dira.

BERRIAK

“Radio Gasteiz” delakoak Azaroaren 6an. ekin zion euskarazko irratsaio bati. Asteleheneretik ostiralera eratua da eta hamar minutu-

ren barrena iraunen.

Programazio bati atxikirik, astelehenetan kultura gaiak erabiliko dira, liburu berriak etab. Asteartetan, musika, disko berriak eta. Asteazkenetan, berriz, Euskal Herriaren Historiaz. Ostegunetan, Arabako gaurkotatunaz zenbait albiste; eta ostiraletan, azkenik, bertsolari saioak, jaialdiak eta beste.

IKASKETAK

Urriaren 31ean. ekin zieten Iruñeko Unibertsitatean euskara ikastaroek. Honako ikastaro hauk Filosofia Fakultatean moldatuak dira —astelehenetik ostiralera—, Nafarroako Diputazioa eratzaila delarik eta Jose Basterretxea jaunaren zuzendaritzaren pean.

Azaroan, berriz, Barandiaran jaunak euskal etnologiari buruzko ikastaroak emanen ote dituen asmotan ari dira.

● Dagorrete jaunaren arduraren pean hasiak dira aurten ere Donapaleun euskara ikastaroak. Aspalididantik ari zaigu harako jauna zeregin hautan, eta dagoeneko lort ahal izan du bere inguruan talde baliotsu bat. Bihoakio hemendik gure zorion sutsuena.

● Eibarko “Escuela de Armería” delako teknika eskolan, larunbat osoko jaia erabaki da aurtengo programa berrian barrena. Baina, jai izanik ere, hara non ikasle eta irakasleen artean sortu zen kezka, larunbat goizean ezer onuragarririk egin zitekeela, alegia. Zer egin, ordea? Eratu da inkesta moduko bat eta hona hautatu diren gai interesgarrienak: 1) EUSKARA IKASI. 2) Deportea egin. 3) Arte landu.

● Tolosan hasiak ditugu Alfabetatze Ikasaldiak, “Lizardi” Kultura Elkartearen arduraren pean. Antton Amondarain, Maria Sol Oreja eta Migel Urteaga dira lehen mailako irakasleak. Jose Balerdi, Xabier Iraeta eta Nekane Urteaga, berriz, goi mailakoentzat.

● Ondarrabian ere hasiak dira euskara ikastaroak, Amuteko Ondarur izeneko elkarte antolatzaile delarik.

● Aita Fernando Etxeberria izendatu berri dute Bergarako Ikastolako Ikas-zuzendari.

LEHIAKETAK

Erabakiak ditugu “Ciudad de Irun” izeneko sariak. Dakikegunez, lau sari eman ohi dira urtero, euskaraz bat —poesiari buruzkoa— eta hiru gaztelaniaz: poesia, saiakera eta nobela.

“Jose de Arteche” deritzan euskarazko poesiari zegokionez, Yon Etxaide, Juan San Martín, Antonio Zabala eta Milagros Bidegain ziren mahaiko, eta bere garaian, Martín Iturbe jaunaren “Bizitzako Urratsetan” deritzan poesia lana saritu zuten.

Martín Iturbe ikaztegieta jaioa dugu. Apaiz egin ondoren, Alegian izan genduen lehenik eta Ondarrabian gero azken hamabi urtetan. Hizlari iaioa, hizkuntza arras menderatzen duena. Idazle bezala, berriz, guztiz fina, egoki joskeran eta guti bezain argi eta erraza esanetan.

Azken urtetako ortografia arazotan alde batez zein bestez ezer guti iharduna. Sorterrian eta familian barrena ikasitako euskara da bere tresna bakarra. Izan ere berau aski, agian, orain arte landu dituen urratsetan zehar. Ipuin bat edo beste lehen ere egin du, bai eta lehiaketaren batetan saritua ere.

Hara ba non poeta berri bat sortu zaigun Ondarrabian. Ezkutuan zuen nonbait gure Martinek bere dohai berezi hau, bere adiskide eta lankide asko eta askok ez zekien alderdia, alegia. Halakoren batetan, bihozkada batek irtenarazi dio plazara. Zorionak.

Bestalde, “Ciudad de Irun” delako Sarietari dagokionez, diogun 1973 urtean poeziako sariak gainera, euskal ipuin sariketa bat ere izanen dela. Zorionak ere ba, antolaztailei ere.

● Azaroaren 26an. eratzeko da Bizkaiko Larrean “Olerit-Eguna”, azken urtetan ohi denez. Egun honetarako propio eratua da poesia sariketa bat, hiru sailetan banatua: I) Olerki lirikuz. II) Euskal Edestiaz Poema. III) Bertsosail txikia. Hamar-hamabi lan desberdinak, laupabost ahapaldi bakoitzeko. Mahaiko, beti bezala, Nemesio Etxaniz, Eusebio Erkiaga eta Aita Onaindia.

IPARRA

Ipar aldetik dator haizea; bai, iparretik azken hilabete honetan. Haize larria, nonbait. Eta harako haizeak hango berriak dakartzigu, haizea bera bezain larriak.

Berriak, diogu, edo... ez honen berriak, lerro hauk argitaratu orduko gauzak arras aldatuak izan bait daitezke. Baina egin dezagun lehenik historia apur bat.

Guztiok dakigun arrazoiengatik, hego aldeko zenbait euskaldun joan behar izan du ihesik ipar aldera azken hamar urte honetan. Eta hau ez da dagoeneko salaketa ausarta bat, egunkari petralenean irakur ahal izaten ditugun notizietatik bat baizik, eta ez letra molde handienekin gainera. Hemendik joandako gehienek aurkitu izan dute bertan hala beharrezko bizimodu bat, ezin besteko kabi bat. Baina gehienek, esan dugu, ez bait guztiek. Izan ere, arrazoi batez edo bestez, Bidasoa hibaia ihesik iragan dutenen artean, hirurogeitakak izan dira bortxatuak, Euskal Herrikan kanpora aterateko. Eta aipaturiko hirurogeitak, hogeita hamabost inguru, aurten. Beraz, argi dago ez doazela gauzak bategozotzen Ipar Euskal Herrian ere.

Egoera honetan, hara non urriaren 6an. Frantziako polizia etxerik etxe ari izan zen egunsenti aldean, hego aldetik ihes egindako hamabi euskaldun preso hartu nahirik. Hamabiren bila, baina zazpi bakarrik aurkitu, gainontzeko bostak hanka eginak bait ziren, nonbait.

Xabier Zumalde, Manuel Garmendia, Jose Migel Lujua, Tomas Perez-Rivilla, Juan Jose Etxabe, Txomin Iturbe eta Manuel Pagoaga dira, goiz hartan harrapatu eta Euskal Herrikan bidaliak izan ziren zazpi euskaldunen izenak. Zazpiak langileak, lau ezkonduak eta hiru guraso. Zergatik izan ote diren Euskal Herrikan jaurtiak? Ba, diotenez, “ordre publikoa” Baiona inguruan nahasi omen dutelako.

Hilaren 10ean., berriz, hego aldeko euskaldunak egin zaien bortizkeria salatuz, lau gazte sartuak dira Baionako Katedralean gose-greba (gose-huelga) egiteko asmoz: Xanti Sallaberry, 22 urte, Donibane Lohizunen jaioa, langilea; Eñaut Haritselhar, 21 urte, Haritselhar euskaltza in jaunaren seme eta Bordelen Biologia ikasketak egiten ari dena; Beñat Oyharzabal, heraitarra, 23 urte eta Bordelen ere ikasle ari dena; eta Mattin Larzabal, aihartarra, 22 urte, Pauen Lege-ikasketak egiten ari dena.

Katedralean bertan zortzi egun daramazkitelarik, Baionako euskal astekari den HERRIAK elkarrizketa bat egiten die. Hona hemen, guti gora behera galde-erantzunak:

“Politikaz ari ote zarete gose-greba hau eginez, ala bestalde? Hori ez dakigu. Gizonaren eta euskaldunaren nortasuna kontutan hartua izan dadin Euskal Herrian ari gara, gizona gizon bezala errespetatuz eta euskalduna euskaldun. Euskal Herrikan bidaliak izan dira batere arrazoirik gabe; guk eskatzen dugu epaituak izan daitezela zerbait gaizki egin badute edo bestela libro utziak”.

“Zer nahi duzue hitz batez? Zazpi euskaldun hoiek ukan dezatela ipar Euskal Herrian libro bizitzeko eskubidea, uste bait dugu euskaldun guziek dutela Euskal Herrian bizitzea merezi”.

“Zer uste duzue alda dezakeela zuek hola egoteak? Aintzinako alditan gose-grebalariak bestaldekoak ziren gehien bat; eta jendeak esaten zuen: Oraino ere espaiolak? Joan daitezela Espainiara hemen ez badaude gustora!”

Oraingoan ipar Euskal Herrikoak gara, eta gure ekintzak erakutsi nahi du ipar Euskal Herria eta bestaldea elkarren anaia direla”.

Hamasei egunen buruan, berriz, lau gazte kementsuok atera beharrik izan ziren katedraletik, medikuen iritziz haien osasuna arrisku batetan bait zegoen. Tartean, Frantziako administrazioak, lau gazteei batere jaramonik egin gabe eta inor tribunalek halakorik agintzeke, beste bederatzi hego aldeko euskaldun kanporatzen ditu Frantziaren barrena.

Dena den, lau gazteak irtean bezain laster, beste zenbait sartua da katedralean bertan, haiek ekin zioten protestari jarraituz. Eta Baionako Katedralean ezezik, bai eta beste zenbait elizatan ere, hots: Baionako bertako San Andre elizan, Maulen, Donapaleun, Sokoan eta Bruselan. Guztiz lau-roi inguru.

HERRIA aldizkarian egundainoko harrera izan du hauzi honek, bertako kazetalarien artean. AGUR, AGUR, GAZTEAK izeneko artikulatu bat eskaintzen die “So Egileak”. DEUS ONIK EZ, dio J.B.D. delakoak Frantziako Administrazioaren jokaera merkea salatuz. Gehexan Pontto idazle zorrotzak egin du bere ohizko eztenkada bat. Gehexan Lantziari periodista fina, berriz, jo-ta-ke ari da, han eta hemen kilikatzen, eta berari zor dizkiogu, batik bat, zerbait nahian gaur hemen aipatu ditugun berri kaskar hauk.

Tartean, Baionako Lizeoko ikasleak bat batetan kalera ateratzen diren, gose-grebalarien alde agertuz, alderdi politiko bat edo beste aipaturik gabe, gizatasunaren eta askatasunaren beraren onetan mintzatuz. Baionako ikasleen ageraldi hau izan omen da Frantziako Gobernuaren gehien bat kezkatu duena, zeren ez zuten inolaz ere sumatzen herria hauzi honen alde aterako zenik.

Baina, hauzia ez da hemen amaitzen, noski, ez eta amaituko ere. Duda-mudarik ez, problemak ez dira ahaztuz konpontzen —ez hemengoak eta ez antipodasetakoak. Problemak, aztertzen, sakontzen, besteren iritzia entzuten, elkarriketan konpon daitezke. Bide arrazena eta “komenigarriena” ez da beti onena, ez eta zuzenena. Gure lau gazteek esaten zigutenez: gizona gizon bezala errespetatuz eta euskalduna euskaldun.

L-KANTU ERRIKIOIAK

*Euskaldun jayo nintzan,
Euskalduna ari,
Euskara utxi amak
Eustan irakatsi;
Euskara maite maite
Kabilen nugar beti,
Euskara ill erhero
En dot gura bizi.
Donostian Urriaren 29. an 1881. an
Felipe Arrese ta Beitia*

Zer nahi koloretako, euskaldunak euskaldutasun horri erantzun behar dio, hau bait da mundu honi sor diezaiokkeen behinengo erantzun-bidea. Euskalduna euskaldun den neurrian bete dezake mundu honetako teatro itzalean papeldaririk onena eta onuragarriena. Gainontzekorena egitea edo nahi egin izatea, “plagio” eta “pastiche” soil merkeenak bait lirateke.

LITERATURA VASCA

Atera berri zaigu Madril- en egundaino gaztelaniaz egin ez den Euskal Literaturaren antologia bat. Literaturaren beraren kondaira erruz bada ere erdaraz —euskaraz baino lehenago eginak gainera—, ez da sekulan egin maila orokor batetan euskal idazleen antologiariak gaztelaniaz.

Literatura Vasca deritzan honako argitaraldi hau, Giller-mo Diaz-Plaia gaztelaztaren zuzendaritzaren pean egin da, eta “Mosaico Español” izeneko sailaren barrena argitaratzen da. Laurogeita bost euskal idazleren izkribuen itzulpenek osatzen dute antologia hau, eta sail izenak (“Mosaico Español”) besterik badio ere, Bidasoa haruzko nahiz honuzko idazleak izan dira hautatuak eta bilduak, hizkuntzari berari geografia politikoari baino garrantzi gehiago emanez.

Aita Villasanteren zuzendaritzaren pean, Ibon Sarasola (XVI eta XVII mendeak), Jose M.ª Satrustegi (ahozko literatura), Jean Haritselhar (mugaz handiko literatura, XVIII, XIX eta XX) eta Antonio M.ª Labayen (Elisaburu, Lizardi eta Orixe) jaun euskaltzainek hartu dute parte lan hau prestatzean, gainontzeko lanak Aita Villasanteri zor zaizkiolarik.

Baten batek, edota batek baino gehiagok, esan dezake, liburu honek ez digula euskaldunoi ezer eskaintzen, eta arrazoi du. Baina, behar bada —sinetsirik gaude—, Euskal Literaturaren gaztelaniaz eginiko lehendabiziko antologia hau ez dela inolaz ere gure kaltetan aterako, eta aitzitik, beti izan dezake dibulgazio mailatan ondorio onuragarriak.

Bestalde, liburu honek ez ditu autore guztiak aipatzen. Ezina lizateke, noski, baina hala ere, bada gure ustetan hutsune nabarmenik. Hautako bat izan daiteke Arrese Beitia, eta beste bat, ahaztu ezinezkoa, gure Joxe Azurmendi.

Dena den, entzun dugu entzun, otxandioarraren zenbait lan propio hautatu zela antologia honetarako, baina, haatik, liburuan ez da harenik ezer agertu, zergatik ez dakigularik. Eta, ez dakigularik diogu, zeren Arrese Beitiaren lan guztiak bilduma Aita Onaindiak moldatu eta argitaratu eman zituen —“Olerkiak”— euskal libururik argitaratzeko orain baino sasoi eskasago batetan (1959). Baina, jakina, sasoi hartan Arrese Beitia “karlista-fuerista” zenaren iloba Arrese Ministro zen, eta...

Honela ba, Europarako abiatan 1972 urte “ireki” honetan, 1959 urtean ontzat eman ziren bertsoak baztertuak izan bide dira. Historiaren beraren zirrikadak, nonbait.

LITERATURA VASCA. Mosaico Español. Madrid, 1972.

NORA...

Durangoko Azokaren aurretik, Nora narama-zue izeneko nobela genduen Donostiako Lur Editorialak argitaraturiko azken alea. Xabier Gereñori zor diogu azken ale hau.

Xabierrek lehen ere argitaratu emanak ditu bi nobela, Arantzeta Artean (Kuliska Sorta) eta Argi bat iluntasunean (Lur), eta beldur gara hirugarren hau ez ote den hirurterarik eskasena. Eskasena, diogu, zeren, gure ustetan, lehen biak sorketa lan bat eskaintzen zuten, eta prosa joria ez baina, bai itxurazkoa. Hirugarren hau, ordea, beste autorearen baten nobelaren batetan guztiz inluiturik irudituz gainera, aski pobrea da eretan eta azalpideetan.

Badirudi paxaka eta harrapatuta egin dela, eperen baten barruan, margotu gabe geratu den kuadratu batetako oinarriko marrazkia edo lehen dibujoa balitz bezala.

Bestalde, Xabierrek ohituak gauzkanek nobela guztiz erraza hizkuntzaren nahiz mamiaren aldetik. Beharrik ere gauza errezik, irakurle xehean artean heda dadin eta zer irakurri izan dezaten.

Dena den, Xabierrek hobeto egin dezakeelakoan gaude. NORA NARAMAZUE. Xabier Gereño. Lur Editoriala. Donostia 1972.

DENETARIK

Bilbaoko “Parte Zaharra” delakoak Con-junto Monumental izendatu du Madril-ko “Bellas Artes” Zuzendaritzak.

Ez dakigu guk erabaki honek zenbateraino muga eta baldintza dezake Parte Zaharreko etorkizuna. Dena den, demagun —asko ematea bada ere—, Parte Zaharraren onetan ari direla. Baina, honen onetan hastekotan, gaude ez ote lizatekeen askoz ere onuragarriago izanen “El Corte Inglés” delakoak hartzen dituen lurak “zona verde”tzat hautatu. Egin bezate inkesta bat. Gero gerokoak.

● Domusandu egunean, Oiarzungo “Intxitxu” Antzerki Taldeak Aralar deritzan obra aurkeztu zuen Urnietan. Harako antzerki lana, Teodosio Goñi —erdi kondaira, erdi mitologia— zenaren pertsonaia oinarriturik burutua da, eraz eta moldez Zuberoako pastoralen antzera taxutua.

● ETOR editoriala adiztegi bat prestatzen ari da, orain arte Euskaltzaindiak onartutako erekin.

● Altsasuan eratzeko da I Euskal Herriko Txistulari Topaketa. Oraindik asmoak baino ez dira, baina zerbait egin nahian ari omen dira Burundakoak.

EUROPAKO LANTEGIAK

«MICHELIN» go Aitakeriaren Heriotza

Neumatikoen sailean ezaguna da benetan Andre eta Edouard Michelin jaunek sortutako lantegia. François da, gaur egun, aitonen lantegi zabalduaren gurpilak zuzentzen dituen eta noiz nahi ikus ditek bere semetat dituen langileren artean nahasturik. Frantziako Clermont Ferrand izeneko hiriak ongi ezagutzen ditu lantegi honen hazikundea eta honi esker daduzkan hainbat alderdi zahar berrituak.

Michelinek, aita on batek bezala, 1898rako "langile-partizipazioa" asmatu zuen; 1902rako famili-lantegizak sortu zituen; 1909rako langileen lehen hauzoa eraiki zuen eta 1916rako ordaindutako lehen oporrak eratu zituen.

LANGILEAREN KOLONIZAZIOA

Adierazi diren abantaila hoiek ez

dira langile borrokaren bidez lortu. Langileen abantailak, jorنالen handitzea edo lanaren gutxitzea langile leialtasunaren ondorena balizik ez dira, Michelinen nagusiarantz.

Langileak, nausiak bezala, xentimo bat aurreratzeko bota behar den izerdiaz ohartu behar du. Burgesiaren balore nagusietaz langileak jabetu dadin, ahaletan guziak egiñak ditu, familiaren eskutetan hainbateko lantegia gordetzen saiatu den nagusiak.

Lurralde honetako gizonek ondo ezagutzen zituzten diruaren balioa, aurreratzearen egokitasuna, norberaren irtenbidea eta jatorriaren baten estima. Michelin izeneko jaunak ziren balore hoi bendera, eta hauen bidez, dagoen tonorrera iritxi dela, esan zitekean.

Michelin izena daramaten nagusiek eriz ertzerraino eraman dute balore hoi baten estima eta jardura.

na. Lantegian ez dute soka mutur bat ere alferrikan galdu. Lantegirako joan etorria oinez egitea ez zitzairen lotsagarri eta tekniko-asmaketak gordetzen oso abilak agertu dira.

Sail berean diarduten beste lantegiek nekez jakin zezaketen Michelin neumatiko berri baten berezitasunik. Urtetan zehar arrunt ezaguna zen neumatikoaren probaketa ere izkutuan egin ohi izan da. Bertako langileak bera ere, eskurtean darabilen lanaren garrantziaz ez da inoiz jabetu ahal izan.

Hala ere, inork ezer ez jakinaren, denek denetaz dakitela uste dute "Nagusi banintz, zer egingo ote nuke txoko honetan?" da langileak bere buruari egin behar dion eguneroko galdera. Asmabide honetaz baliaturik probetxu haundiak egin izan ditu lantegiko nagusiak.

Bide hori erabiliaz, langileak gero eta barneago sartu izan da nagusi-sarearen mailetan.

Sare hori hausi dezakeanarentzat tokirik ez dago. Michelin lantegian lana egingo duen jaioberria Michelinen klinikan jaio ohi da, Michelinen eskolan heziketa da, Michelinen Elizan ezkonduko da, Michelingo etxe batean jarriko da, Michelinen kooperatiba batean jantziiko da, Michelinen elkarteren batean atsegin hartuko du eta Michelinen kirol zelaietan haizea hartuko du.

Sare honen barnean tallerreko maixu izatera edo maila bat gorago daiteke, baina eginkizun hoietarako aukeratzeko den langileak lantegiarekiko leialtasuna lehendik agertu beharko du.

Michelingo nagusiak katoliko finak dira; eraiki dituen Elizak lekuko. Famili-gizon ez den langileak begi hotzez begiratu da eta apaiz-langileentzat aterik ez da irekitzen.

EGOERAREN ALDAKETA

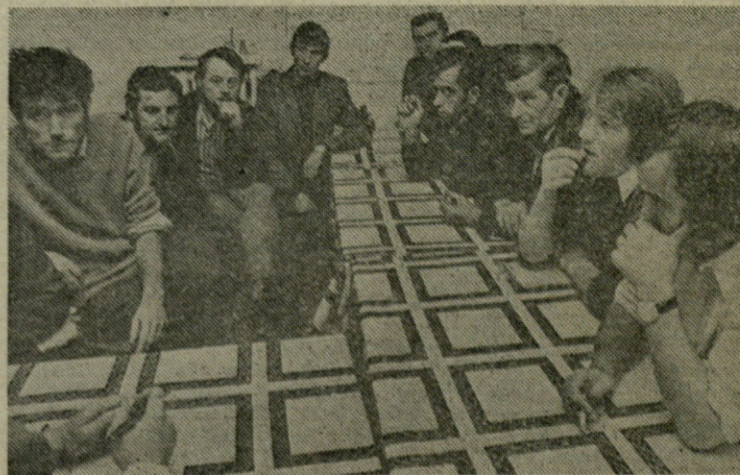
Clermont Ferrand-go bost lantegietatik, taller txiki bateko langileak egindua zitzaien lan-ritmoagatik gelditu ziren eko batean, Michelin aitarekiko lotura biguntzen hasi zen. Langileak nagusiaren beldur ziren eta beren arteko elkartasun berri bat hasi zen.

Hauek, langile gisan, hasi ziren pentsatzen, Michelin jauna ez dute geroztik aitatat. Lanaren eraketaz eta jorنالen gora beheraz hitz egiten hasi ziren. Irailaren 21ean, zuzendaritzatik ezezkua jaso zutenean, gelditu egin ziren. 1968an lanean jarraitu zuten langile horiek, lan-oporraren lehen esperientziak jabetu berri dira.

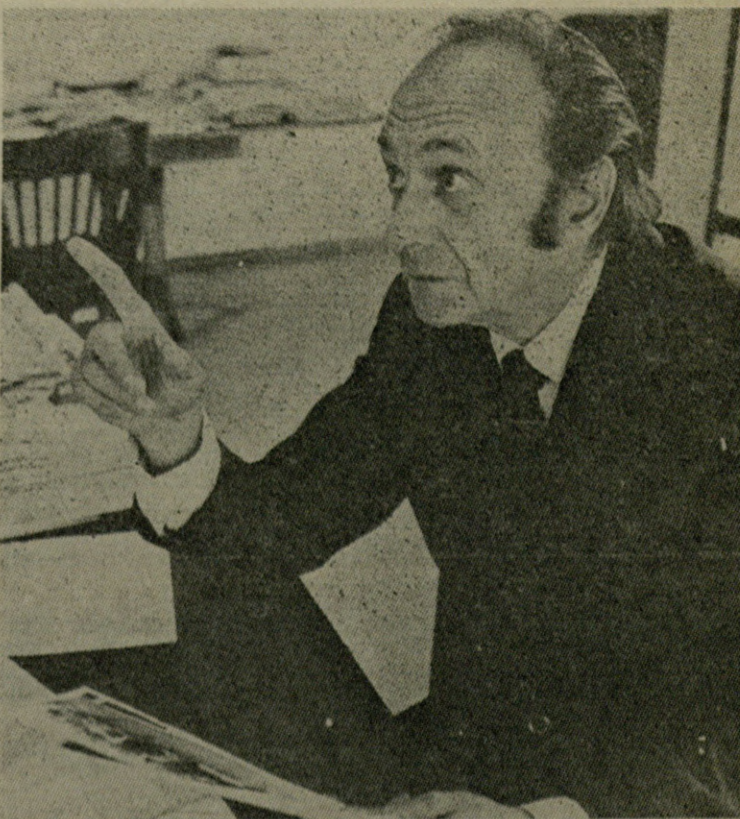
Gertakizun hau langile borrokaren agerpen sendoa izan da. Orain dela hamar urte, Michelinen eskolak langile batzordearen eskutetan ez uztearren, Estatuari eman zizkion F. Michelinen Micheliniek ez du langile hauzori egiten jarraitu nahi. Behar ekonomikoak ere, horretara behartu du Michelingo nagusia. Clermont Ferrand-go lantegietatik at beste asko dira Michelin izena daramatenak: Kanadan, U.S.A.n, Alemanian, Euskal Herrian, Katalunian, Italian eta abar. Lantegi hauetako langileriak ez dute aitarik ezagutu eta sindikatoak errotuagoak daude.

Zaharrak, oraindik ere, oso lotuak daude Michelin "aitaren" sistemari baina gazteek ez dute sistemaren barruan ito nahi.

Azkeneko gelditze horretan, taller txiki hori zela medio, lantegi osoa gelditu behar izan zuten. Enkargatuek eta teknikoez ez zituzten lanean jarri ahal izan langileak erabili nahi ez zituzten makinak. Micheliniek alferrik jo zuten material bila bere beste lantegitara.

Clermont-Ferrandgo «Michelin» lantegian, lan-oporra egin zuten langileak.

Charles Levinson jaunak lortu zuen beste lantegiak laguntzarik ez ematea Clermont-Ferrandgo Michelineri.

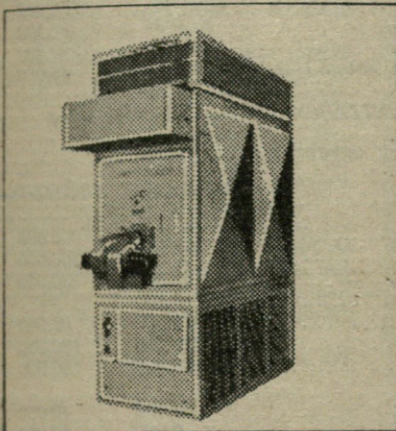
C. F. D. T.-ek Michelin mailan eratutako nazioarteko langile batzordeak ongi jokatu zuen, eta Peninsulako Michelin lantegiek eman zuten material laguntza ez zen aski izan Frantziakoak ritmoan jartzeko. Herbesteko Michelinen langileak ez zuten ordu berezirik sartu nahi izan beren frantses anaiak onda ez zitezen.

Michelingo aitakeria historiaren babesean kokatuz doa. Bera galtzeko bidean dago eta bestetik, nazioarteko lantegiari erantzuteko bidean jarriak ditugu langile erakundeak.

Berri ona, zalantzarik gabe. Clermont Ferrand-ik datorkiguna.

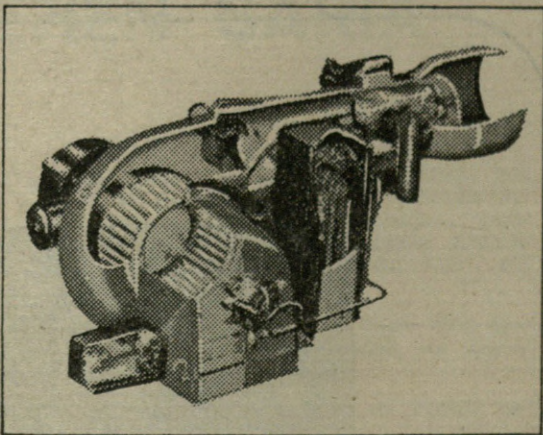
D. IZA

AIZE BEROA SORTZEKO

MONARCH ERRETZAILLEAK

FUEL GASOIL, PROPANO, BUTANO ETA GAINONTZEKO GASAK ERRETZEKO BAI ETXE BAI INDUSTRIETAN MONARCH ERRETZAILLEA SALGAJETAN ONENA

IRUIÑAN

Navarro Villoslada, 23 Urrutizkiña: 23 52 40

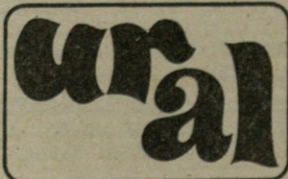
BILBAO-8

Elkano, 33 Urrutizkiñak: 31 73 97 - 43 16 12 - 43 16 16

DONOSTIA

EUSTASIO AMILIABIA, 1
Urrut.: 42 35 23 Ext. 88

Estudio Enparantzan, 1
Urrut.: 42 02 86

ESTABLECIMIENTOS FERRETERIA
ayestaran
DONOSTIA
BURNI - SALGAIK
Urbleta, 25

ELECTRODOMESTICOS
ETXERAKO ELEKTRO-
TRESNAK
Urbleta, 27 - Isabel II, 2

RAILITE
LEGEZKO
ZABALTXAILLEA
Aldaconoa, 4

Urrutizkiñak:
44300 ta 426787

Gazteen, neska - mutilen, Boutique
31 agosto, 5
DONOSTIA

Urrutizkiña: 41 18 75

Olerki-bilduma berri bat...

Eskuratzin dudan euskerazko liburu berri bakoitzak poz haundi-haundia ematen dit. Nere euskaldun adiskide maiteei eskerrak beti zerbaiz berri dadukat irakurtzeko euskal literaturaren alorretik. Azken denbora honetan euskal liburu ugari agertzen da, batez ere euskaldun idazle gazteen aldetik. Nere eskutara heltzen diren guzti-guztiak atseginez beterik irakurtzen ditut eta bakoitzean zerbaiz lortzen dut nere euskera aberasteko. Hemen ez dut aukerarik euskaldunekin beren aberri-hizkuntzan hitz-egiteko eta nere baitan euskera bizia gordetzeko modu bakarra da euskerazko liburuak irakurtzea.

Orain begien aurrean dudan euskerazko liburu berria «Nere olerki txorta» izenekoa da.

Liburu honen egilea, Albizuneko Balendine izenez, ez dut gaur-arte ezagutu, baina bere bertso eder-ederren bidez bere bizitzaren berriak neregana heldu dira. Balendine andrea euskaldun jatorra da, Euskal Herriaren bihotz-bihotzean sortua, Zumaia, Gipuzkoa-ko itsas-herri polita da bere jaio-tokia, eta hango San Telmo kalea «bere kalea» bere bertsoetan esaten digunez:

«San Telmo kalean
ni jaio nitzan;
ta gogoratzen naiz
gau ixillean,
zurru-murrua entzuten nuen».

Bere gurasoak ere euskaldun zintzoak ziren, aita itsas-gizona eta ama baserrikoa, olerkariak dionez «Kresala ta Garoa». Bere amaz oroitzen da «nere biotzaren jabe zu zere nere ama laztana» hitzekin, baita amonatzaz ere / Nere amonatzaz maite beti gogoan zaitut, zure azken urtiak begi aurrean ditut.

Euskerazko izen jatorrak / Goiz-Eder, Josu, Jon Imanol eta Asier / eman dizkie bere haurrei eskeinuta dagoen olerki-txorta hau. «Esker ona» deitutako olerkian bere haurrez hitzegiten du, begi aurrean hain ederki ipintzen digu bere sendia «sukaldean exerita», Euskal Herriko etxeetan ohitura den bezala. Goratzen du amaren lana urrengo bertsoekin:

«Nere lana ez da oraindik
ludi onetan amaitu,
zenbat eta zarrago dan ama,
bere umeak geiago dute maitatu».

Gudarengatik Venezuelan igaro dituen urteak ez dira bere olerki-gintzan oihartzunik gabe gelditzen. Olerki hauek urrutiko Aberriarengana maitasuna agertzen dute eta hauen artean olerki jakingarri bat aurkitzen da, Andima Ibinagabeitia euskal idazle ospetsuaren aintzatan. Lurrian sakabanaturik bizi diren euskaldunak, noiz itzuliko diren beren Aberriara galdegiten du «Noiz arte Jauna?» izeneko olerkian eta bukatzen:

«alkar maiteko bagendu benetan,
ez litzake izango zoritxarrik».

Euskerarengana gar sutsua ere bere olerkietan nabaritzen da batez ere «Euskera» deitutakoan. Euskera ikasi duen Walter Douglas, Reno-ko Ikastetxe-nagusiaren antropologo jakintsuaren omenez ondutakoa da. Asko gustatzen zaizkit urrengo bertsoak:

«Ikusten denez gure euskera
ludi guzian da ezagutzen,
aberri aundiko unibersidadietan
euskera dute erakusten,
euskeraren berpizkundera
orain bai degula ikusten,
ez degu orain lo egin bear
gogor saiatu gaitezen.
Mundu guziko euskaldunak
baldin bagera batutzen,
gure izkuntza buru degula
askatasun billa, goazen!!»

Olerkien bilduma hau, lau zatitan banatuta, guztira 78 olerki dakazkigu. Zati hauen izenak dira: Nere oroitean, Ipar ta egoaldek, Nere biotzeriak eta Gogoketak. Lehengo olerkia, izen berbera dadukana, hitz-aurrea bezala begiratu behar dugu. Hastean, olerkariak bertsoak egiteko bere zaletasun bizia afortzen du esanez:

«Olerkia, zu zera
nere lagun ona,
zuan nik arkitu det
ainbat zoriona!»

Euskera galant eta errazean egindako Balendine anderearen olerkiak irakurtzea benetan atsegingarria da. Segur nago laster haren beste euskerazko lan bat ikusiko dugula. Balendine andre, har itzazu nere zorionak!

Pragatik 1972ko Urriaren 22an.
(Txekoeslobakia)

NORBERT TAUER

AKITANIA ETA EUSKALERRIA

Ekonomiaren egoera sendotzeko, Frantziar, gure auzoko eskualdean, «Taldea eragile» asko sortu da azkenengo urteetan. Esate baterako «Hara» (Hommes-Région-Avenir) edo G.E.T.I.S. (Groupe d'Etude et d'Initiative au Service des Pays de l'Adour), etab.

Talde aiek ekonomiaren eragipen bezela aipatzen dituzte, Garona ibaiaren arnari jarraituz, Toulouse-Bordele ardatza, edo Bilbo-Bordele, Akize-Donostia.

Dana dala, ardatz askoren erdian gure eskualdea dago eta talde eragile aiek, itxaropena, gure laguntasunean ezarri dute, ea emendik, eragipen gelago irixten zaien. Gure eskualdeari galdezka daude nolako erantzuna eman ahal dizelegun beren arazoak konpontzeko.

Beste alde batetik, Akitania eta egoaldeko Euskalerriraren artuemanak, berez, gora ari dira eta orregatik, datorren illean, Montpellier-en batzar nagusi bat izango da bein eta betiko artu-eman oiek sendotzeko.

Batzar nagusi ori dala eta Bilbo-ko Cámara de Comercio argitara emango du idazti bat, liburu bat, Akitania eta Euskalerriraren egungo ekonomiaren egoera azalduz eta bide batez, Akitania eta Euskalerriraren adiskidetasuna eskualde baki obeto ezagutu ondoren, ari de-
din.

Akitaniaren auzo gera eta auzotasun au edatu bear degu maila eta landa guztietara. Bizierak, antz-antzekoak izan dira eta XXgarren gizaldiraarte, Euskalerrirako eta Akitaniako lurrintza etxerako lain zan. Baserriak, lur eta abereak landuz, familiei eusteko bakarrik ziran, geiago gabe. Baserriak azalduz eta beren soroak tiki samarrak izanik, ekonomia autarkiarra zeramaten, ekonomia isila. Basoko fruituak: ezkurak, gaztaiak, zizak, grisolak, etab., bizikariak osatzeko ziran.

Baserriak, ekonomia isila zeramaten, baiña baziran orraitio, orduan ere, janari eta edari oso onak eta ospetsuak. Bordeleko maai-ardoak, Agengo aranak, Auiamendiko gazna alde batera utzi zuen; Euskalerrria, ez ainbeste.

Orain, eskualde bietan, iraultza berezi bat ikusten ahal dugu.

Bizi molde guztiak berritzen ari dira eta badiudi berritze au biziegia dela.

LURGINTZA ETA ABELAZKERA

Gaurko idaztitxo onen bidez, lurrintza eta abelazkuntzaren egiturak aitatu ditugu.
Lurraren neurriak onexek dira:

AKITANIAN	
Auiamendi Atlantiarak	7.651 km ²
Dordonia	9.219 »
Girona	10.410 »
Landak	9.335 »
Lot eta Garona	5.382 »

Akitania osoa 41.997 »
au da, Frantziako 7,6 %.

EUSKALERRIAN

Araba	3.047 km ²
Bizkaia	2.217 »
Gipuzkoa	1.997 »
Nafarroa	10.421 »
Euskalerrri osoa	17.682 »

au da, Espainiko 3,5 %.

LURREN ZATITZE GARRANTSIZUENAK (HEKTARE)

	Akitanian	Euskalerrrian
Aleak	510.000	245.000
Jorrazteko landareak	42.000	19.000
Industriko landareak	8.700	8.000
Oriodunak	7.800	8.000
Lekadunak	1.800	18.200
Ortuariak	16.900	21.100
Frutak	27.000	6.700
Mastiak	195.000	48.000
Belardiak	610.000	500.000

Abereen arloan, zenbaki garrantzitsuenak, onexek dira:

	Akitanian	Euskalerrrian
Bei-idiskoak	993.700	243.400
Ardiak	720.900	774.800
Auntzak	13.400	27.500
Txerriak	553.200	262.400
Zaldizkoak (Zaldiak, mandoak eta astoak)	39.500	45.000

LURGINTZA ETA ABELAZKUNTZAREN PRODUCTO ANDIENAK

Arlo onetan, produkto andienak onexek dira:

	Akitanian	Euskalerrrian
Garia (Tm.)	425.000	300.000
Garagarra (Tm.)	180.000	100.000
Oloa (Tm.)	56.300	30.000
Zekalea (Tm.)	14.400	—
Artoa (Tm.)	1.275.000	85.000
Patata (Tm.)	225.000	190.000
Ardoa (Hl.)	6.000.000	100.000
Aragia (Tm.):		
Bei-idiskoak	66.000	40.000
Ardi eta auntzak	9.200	10.200
Txerrik	45.500	28.000
Zaldizkoak	2.600	1.000
Esnea (1.000 Hl.):		
Beiena	10.595	3.200
Ardiena	377	750
Auntzena	32	130

S. LARREA

TOLOSAN

Abestaldeentzat euskal abestiaren laugarren leiaketa

Itz oiekin zabaldu da Tolosan egin oi dan leiaketaren egitaraua. Laugarren aldiz eratu da. Aurten izan da lenengo aldiz abesgilleen saria. Baita euskal-musikari buruzko mai-ingurua ere.

Amalau abesti berri azaldu ziran abesgilleen sarirako. Biren artean banatu da ortarako zegoen 25.000 pezetako saria. «Accesit» bat eman zaie biei. Ez dakigu zergatik ola izan dan. Edo zeifena zan onena erabakitzerik ez zegoelako ala biak ere naiko kaxkarrak ziralako aurreneko saria jasotzeko.

Mai-ingurua, Karmelo A. Bernaola, Julio Caro Baroja, Franzisko Eskudero, Agustin Gonzalez Acilu eta Rodrigo A. de Santiagorekin osatzen zan, Jose Luis Ansorena zuzendari zutelarik.

Gauza asko esan zuten, baina bakoitzak bere aldetik jo zuala di-

rudi. Ez dirudi musikariak erabakirik daukatenik zertan datzan euskal-musikaren muina. Ortik asi bear zutela dirudi mai-ingurukoek. Baina bai zera! Purrustaka eta parrastaka ibilli zan Juan Eraso. Egia biribillik franko esan zuela uste dugu, ordea. Agian euskal biotza falta zan maixuen artean.

Jakin bear luke Iñaki Linazasorok ere «Begiraleak-Oldarra» taldea euskalduna dala eta ez frantzesia. Euskal Erriko erriak bait dira guk dakigunez Donibane Lohitzun eta Biarritz.

Donostiako «Donosti-Ereski» taldeak irabazi zuan andre-gizonez osaturiko saillean. Tolosako «Leldor» taldeak berriz, abots berdinekoan. Eta bigarren eta irugarren, «Begiraleak-Oldarra» eta Nafarroako Billabako «Coral Santa Cecilia» aurreneko saillean. «Coro Deusto-

arrak» eta «Coral Lartaun» bigarren motan.

Arritzekoa da solista ona eskatzen duten abestiak ezartzea naitanaiez abesteko. Eta kanpoko abestiak aukeratzea zenbait abestalde euskal-abesti leiaketarako. Ez al dago euskal-abestien artean naiko aukera, Bach, Dowson eta Ruso ezezagun batengana jo gabe?

Alaz guziz ere esan bear dugu garrantzi aundiko leiaketa izan dala eta ori antolatzen jardun diranak maixu agertu dirala. Ondo baiño obeto eratutako leiaketa iruditau zaigu antolatzaillen aldetik. Amaika lan artu dute. Zorionak, beraz.

Aranegi

Bizkortasuna

Serbitzu egoki baten izena.
Gure jardun guztietan
beti elburu bera:
Arazo bakoitzarentzat erantzunik onena.
Egunero gure lantokietan aztertzen, zuzentzen
eta konpontzen ditugun eginbeharretako
bizkortasuna
Eta gure serbitzu balioekin batea
arrazarik atsegina
Etor zerori eta ikus

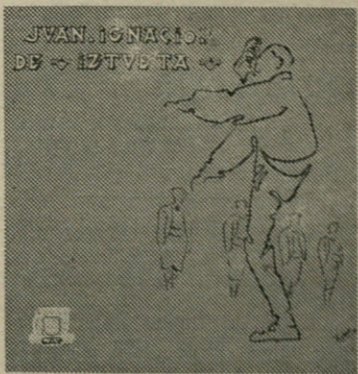
CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA
SERBITZU BIZKOR ETA ATSEGINA

LIBURUAK

JUAN

IGNACIO

DE IZTUETA

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak argitaratu duen Javier de Arambururen liburua duzu hau. Euskeraz eta erderaz dela dio hasieran, baina erderaz eta euskeraz duzu. Aurrena erdera eta gero euskera. Gainean erdera eta azpian euskera.

Zeinrentzat eta zer asmoz egina dagoen eskeintzako lerroetan ikus dezakezu:

«Esku-liburu sorta onetako bigarren alea, Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak probintziko gazteeri eskeintzen die. Gure Gazteen Klub-aren bitartez, Gipuzkoako Aurrezki Kutxak gazteen arteko arretan eragiten ditu, eta gipuzkoar txikiendako eginkizunak eraitzen aalegintzen da.

«Dantza izan da Euskal Erriko agermen bat eta orlik dator iztueta gure dantzaren alde egin dako lanaren garrantzia...

«Ori dala-ta eskeintzen die gaur liburuxka au, bigarrena bere saillean, Gipuzkoako aur eta gazteeri, iztueta berri jakin dezaten».

Labur, bizi eta euskera erraz eta egokian emana dago iztueta bizi. Gazteetxeek, euskal-dantza eta abestietan murgildurik dauden gazteetxeek batez ere, pozik irakurriko duten liburua da.

Eskeintza ez bezala, euskera ba-

turakoian idatzia dago. Euskaltzaindiaren arauak eta gaurko batuzaleen joerak onartu dituela dirudi. Baina penagarria den bezala ez ditu zaindu zenbait xehetasun. Erabat onartu duela dirudi zorioneko h sorgina, bai hitzen hasieran, bai izenordeetan, bai bokal-artean. Eta liburuan zehar: oitura, ari-apustu, asiera, ori, herria, lehen, zahar, hau... irakur ditzakezu. Nahasketa berdina egiten digu I-II, n-ñ, hizkiekin: zebillenean, ibiliko; apaina, doñu. Baita a mugatuaz ere: gauz, Azpeitin, Zaldibian, Donostian. Ikusi dugu bahina beldur-garri bat ere, baina hori ez dut uste egilearen erruz denik.

Halere azalez eta mamiz ongi moldatutako liburua dela esan behar. Euskal dantza eta doinueta gogoia erneko duela uste dut gaztetxo eta haurren bihotzetan.

Bukaeran esaten diena ezarritik amaitzen dugu: «Gogoan hartu, gaztetxo, iztueta ez zela dantzarengatik bizi izan, asieran esan dugunez, beste lan asko egin beharra tokatu bai zitzaion... Ez zera ez dantzari ez eta musikari esker bizi. Baina iztuetaekin oroituz, dantzari esker ez bizi arren, dantza, musika eta Euskal-herriari zor dlogun maitasunarekin bizi zaite».

Irastortza

PIO BAROJAREN
LEHEN SARIA

DEIA:

Bera Bidasoako «Gure-Txokoa» soziedadeak, Pio Baroja jaio zen ehun urte betetzea ospatzeko, ipui sari bat antolatu du, idazle berriak sortzeko asmoekin. Nafarroako Diputazioa, «Delegación Nacional de la Cultura», Nafarroako Aurrezki Kutxak, Iruiñeko Aurrezki Kutxa Munizipala, «Amigos del País», eta bertze soziedaderen laguntzarekin.

1.—Sariketa honetan parte hartzen ahal dute ipuin berri guztiak, gaia libreakin, euskeraz edo erderaz idatziak eta hamar foliotatik pasa ez ditezaken.

2.—Bakoitzetik lan bat bakarria onartuko da, eta hogeita hamar urte bete gabekoentzat da.

3.—Orijinalak BERA BIDASOAKO Gure-Txokoa soziedadera bidaliko dira, sobre itxi batean eta sobrearen gainean PIO BAROJA SARIA, idatzita.

4.—Lana makinaz bi lerro hutsik utziaz egonen da. Hiru kopia bidaliko dira bere izen-buru eta lemarekin. Berarekin ekarriko dute sobre itxi bat lehen esandako lema berarekin gainean idatzita. Sobre horren barrinean idazlearen izena, zuzenbidea eta ipuiaren izen-burua bialki behar dira.

5.—Lanak abenduaren 15ean eguerdiko ordu bata baino lehenago bidali behar dira.

6.—Bi sari izanen dira bat euskeraz egindako idaz-lanarentzat eta bestea erderaz egindako lanarentzat. Irabazle bakoitzari 15.000 pezeta eta oroigarri bat sari bezala emanen zaizkio.

7.—Abenduaren 28an Pio Baroja jaio zen egunean juraduaren erabakia jenden aintzinean emaneen da.

8.—Bera Bidasoako «Gure-Txokoa» soziedadea lan hoién jabe bezala agertuko da hiru urteen barrinean.

9.—15 urte bete ez dituztenentzat ere izanen da «Aurren lehen sariketa» bi sariakin. Bat euskeraz egindako lanarentzat eta bestea erderaz egindako lanarentzat. Bakoitzak 2.500 pezeta saria eta oroigarri bat izanen dute. Bialtzerakoan jarri kondizio berak izanen dituzte. Desberdin hauxe bakarrik: idazlan horiek lau foliotatik ez ditezke pasa.

Liburuen urratsetan

Nobel sariaren inguruan

Et dixerunt ad Invicem:
«Nonne cor nostrum erat in nobis,
dum loqueretur in via,
et aperiret nobis Scripturas?»

Lukas, XXIV

Neruda, Becquett, Asturias eta beste bakar batzuk bere Nobel saria baino lehenagotik nituen ezagunak. Yamawata hil berria, eta hain zorrotz epaitu gaituan Sol-jenstein ez nituen ezagutzen. Saria baino lehenagotik nuen ezaguna Heinrich Böll ere, bainan bere «Las opiniones de un payaso» liburuak ez zidan gauza bereizirik, zirrara nabarmenik ekarri. Harritu egin nau aurtengo sariak, ez, noski, Böll erdipurdikoa delako, ahazturik nuen neure irakurgai nuelako baizik. Beste liburu bat gehiago. Horixe izan zen nere Böll-en lehen-dabiziko irakurketa. Besterik ez, katolikotasun bitxi eta paradojikoak sortu zidan harridura ezik. Harritu egin nau aurtengo sariak bainan ongi ulertzen dut, geroago azalduko ditudan zenbait arrazoi-rengatik. Ez dut aipaturiko liburua berriz ere irakurtzeko betarik izan eta horregatik dut nahiago Nobel saria idaztea, nere Böll-i buruzko iritziek pailaso (eta ez nuke nahi pailasoak nerekin haserretzerik) batenak izateko arriskua bai luke. Hobe dugu Böll jainkotu-berria beste baterako uztea.

Denok dakigu nola sortu zen Nobel saria eta alferrikakoa deritzat hortaz jardutea, dinamitak kultura ekarri duela gogoratzea ezik.

Beraz, Nobel saria gizon damutu batek eskeinita da. Munduak barkatu ote dio bere pekatua? Hala balitz, aurrera eta pikotara Nobel sariak, Nobel saria jasotzen duena munduko idazlerik onena dela pentsatzen badugu behinik behin.

Gogorra litzakeen honi bigunegia dela deritzat, ze, Nobel feria honek eta Planeta sariaren azokak eta beste zenbait sariren prostituitzeek alferrigaldu digute literaturaren zentzua. Noski, eta ez da ukatzekoa, sariak zenbait gauza ezezagun eta interesgarri aurkeztu eta herrikoitzen dutela. Noski, baitare, hain ospe eta banketxe haundiko sari hoiek zenbait idazleren bizitza-guztiko lana ordaintzen dutela. Eta estimagarri da. Bainan eroetxeetan bezala gertatzen da sari-hauzi honetan ere: Ez daude diren guztiak, ez da ere dauden guztiak dira sari honen merezgarri.

Sari hauek ez dute literaturaren berritzerik saritzen, eta literaturaren formari buruzko aurrerapen-tan dira beldurtien. Hainbat mugimendu berri ezagutu dugu jaio berri-tan itoa! Literatura, berez eta definizioz, berritze etengabe bat

da, sorketa bai da. Bainan ez dut sari herrikoirik ezagutzen berritze hori saritzen duenik, kritikoei eta idazleek emandako saririk gabeko sariak ezik. Alegia, gure gizaldian izan diren literatura berritze guztiak sari ofizial hauetatik bazterturik gelditu dira erabat, eta Sueziako Akademiak saritu duena, zer-bait «egina», «osatua», mundu guztiak onartu duena izan da.

Kasu batzuk aztertzeak, Beckett oso berria iduritu zitzaigun bere garaian, bainan aitzindari zituen Adamov, Jarry, Ionesco eta beste zenbait. Antzerkian hau, nobelagintzan Joyce bai zuen aitzindari eta maisu. Asturias-ekin ere gauza bera gertatzen zaigu. Marquez ere Nobel-erako proposatu omen dute bainan bien aitzindari dugun Borges, egungo idazlerik bikainena, Kafka, Joyce eta Proust-ekin batea gure gizaldiko literaturaren habe gelditzen zaiguna, ahaztu dute. 98 belaunaldiko inor ez zuten saritu, Benavente saritzen zuten biltartean. Jimenez-erekin ere berdin gertatu zen. Eroetxeel buruzkoa nagusi.

Nobel sariak ez du benetako eginkizun literario bat betetzen.

Politiko dela? Benetako eginkizun literarioa ere eginkizun politiko bilakatzen da. Idazlea neutrala denean da idazle politiko (1). Ez dut uste neutralidade hitzak egunero erabiltzen dugun hitzaren zentzu berdinik duenik. Ze, idazlea egoera batean finkatuta da neutral eta egoera hartatik erantzuten du. Derigorrez. Bestela, idazlearen eginkizuna eszeptizismoaren panfletatzea litzake.

Bainan Nobel saria politiko dela esaten dudanean, neutralidadea fal-ta zaiolako esaten dut. Ezin ahaztu duguna: Suezia nazio bat dela, bere arazo gogorak dituela eta dena nahasten dela: Literatura, politiko egoera eta estrateji jakin bat. Hala ere, herri xeheak adore haundia (hain haundia ote?) ematen dio Nobel sariari eta ez dut uste eman behar ez zailonik. Pentsatzen du-dana, ez datorrela inoiz gaizki zen-bait gauza-jakin noiz behinka go-goratzea.

Anjel Lertxundi

(1) Carta de batalla por «Tirant lo Blanc». Mario Vargas Llosa. Revista de Occidente, 1969.ko ilbel-tza, 70 zenbakia.

«Beldurtu egin nintzen lehendabiziko txanpona nere txapelan erori ze-n: 10 zentimoko bat zen, zigarroarekin plast! eta ertzeragi baz-tertu zuen. Ongi jarri nuen berriro eta kantari jarraitu nuen».

Heinrich Böll

EUSKALDUN
EMAKUMEA

Erreran, etxe bateko ze-reginak egiteko emaku-me euskaldun bat naiko litzake. Argitasun edo in-formaziorik nai duenak, Zeruko Argiara deitu be-za. Urrut. 426666.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

BILBAO

andoain

Orantza, mendizaleen biltokia alegia, berritzen ari dira: biltokia diot. Giroa ere berritu nahi luke-tela, diote gazteek: hasieran oinarri ziren asmo on eta egoki halek berpiztu nahi lituzketela. Izan ere azken alde honetan hilik zegoen: hilik eta zorrez beterik. Zor hoiek nolabait ordaindu nahi lituzketela eta hor datza kokka: zor hoiek nola arindu? Buruhaute hori buruhautea da baina erabaki erreza: giro ona sortzen bada, erabaki erreza. Berrehun mila laurlekoko zorra omen da guztia: kopuru haundia edo haundi xamarra, baina denon artean ez ahal dugu osatuko? Baletz diot: baina giroa berpiztu behar lehendabizi: hori da garrantzitsuena, giroa berritzea, Orantza (Legamia) berritzea. Aurrera gazteok!

Herriko-etxean ere zerbait nahaspildurik dabilela entzun dut: biler a nagusietara, udalkideetatik inor gutxi azaltzen dala eta abar. Ez da harritzekoa! Lanerako gogoarekin joaten diranei, hor goien gogoak kentzen dizkiela entzun dut: betikoa! Herri luzea batetik, traketsa bestetik eta barruko gizartea nahaspildua: ezagutzen arras zaila, nahiko iroitu. Guda aurretik nolabait biltzen ginen baina orain bildu ezinik gabilta. Ia Orantzan gazteekin nahasirik, zahartxegoak biltzen hasten garen: hasi eta jarrai. Muxin egitea azkenekoa da: bultzakada, aurrerakada eman behar zaie. Gaurko bildu eza, gaurko gazteekin bildu nahi eza, gaurko gizartean, berritzeko asmoekin murgildu nahi eza, hamar urte barru edo lehen nozituko dugu. Andoainen, Euskal-herriaren alde lan egin dutenak, Euskal-gizartearen alde lan egin dutenak aunitz dira: gazteen artean lan egiteko gogoak dutenak baltere eta danon artean, elkarri lagundurik, gure herria ez ote dugu giroz aldatuko? Ez ote dugu berpiztuko? Ikastetxeak direla, ikastola dela, Peña Santa Cruz dela, Zumeatarra dela, Larra mendikoak direla, Ontza dela, Padres de Familia direla, Gazteleku dela eta abar ta abar... Guztioak bat egin dezagun.

Helburua? Jomuga? Andoain lo zorrotik esnaraztea, aurrera jauzi haundi bat egitea, giroa hobetzea, gizarteari eragitea: balloko duan zerbait egitea. Eta hontara denok behartuak gaude, bai ludi hontako bizilagun bezala eta bai kristau bezala.

Ta horretan salatzen ez denak, gure artean bizitzeko eskubiderik ez du: denok zertxobait egin genezake. Andoaingo pazian sarturik bizi garenok aurrera!

TALDEKO-BINGEN

pasai donibane

IKASTOLA

Joan den hilean, ikastolako gurasoek, batzarre interesgarria izan zuten. Nahiz-eta ikastolako umeen guraso guztiei dei egin, ez ziren denak azaldu. Hala eta guztiz ere, gehienak han bildu ziren, talde ugaria osatuaz.

Etorri ez zirenen artean, benetak arrazoiak izan zituzten batzuek; beste batzuen "arrazoi" bakarra berriz hauze da: axolakaberkerian eta lo-zorroan murgildu-ta bizi direla. Noiz esnatuko ote dira arranoa!!

Goazen batzarrearen harira. Aurrez-aurre behar dugu esan, batzarre guzia euskeraz egin zela; baina, bildu zirenen artean, batzuek euskeraz ez zekitenez, espainolera itzulikatu edo tradutzitua izan zela. Izan ere, farregarria deritzagu, bai ikastolako bileretan, bai batzorde edo direktiba batzuetan egiten denari: gurasoek beren umeak EUSKAL ikastolara bidali eta beroiek ESPAINOLEZ hitzegin. Joko maltzurra gure semeekin!! Eta jakina, oso urrutit ez dagoen egunean arpegira botako digute gure seme hauek: "Faltso-kerian ari zerate!!"

Anton Artamendi Jauna, hizkuntzaren garrantziaz edo inportantiaz mintzatu zitzaigun. "Euskera, ez dugu museoko kutxa batean jartzeko, geure ideiak, pentsamoldeak eta abar azaltzeko baizik", zion.

Azkenez, ikastolako batzordea edo direktiba osatzen dutenek, argi eta garbi hauze eskatu zuten: "ZATOZTE ikastolaren alde lane-gitera". Beroiek nahiko urte igaro dutenez eta "juntxo" izateko arriskua ikusiaz, txanda edo erreleboa eskatzen dutela, Argiago...

MENDIZ-MENDI

Egun batzuk direla, aspaldiko partez, "Miradore"-tik, S. Ana baseliza igaro-eta, Borda-Haundi baserriraino (garai bateko baserria!) joan ginen. Izan ere, Herriko-Etxa mendiko zenbait bide txukuntzen eta berritzen ari bait da. Kanposantura doan bidea ere, txanda etorri zaionean, txoil konpondu digute.

Har bezate bada gure zorionik beroena Udaletxeko gizonak eta jarrai dezatela herriaren zerbitzuan!!

—oOo—

Kaikukeria galanta lehengo astean, radiotik entzun genduen. Hamabi urteko mutiko kirolzale bati, hauze galdetu zioten: "Eta... UNIBERTSIDADEKO zer KARRE-RA aukeratuko zenduke haunditzean?"

Jakina, horrela galdetu-eta, badirudi edozeinek ikas dezakeala karrera bat. Eta egia tritxtea beste da, hots, gehien-gehienok ezin izan dugula estudiantu "Unibertsidadeko karrera".

Ozta-ozta (eta semeak neurtuaz. "Parejatxoa" eta kitto) Gipuzkoan ditugun: Perito, E.S.T.E. eta horrelakoak estudia ditzakegu eta hortik aparte oso gutxi.

Eta norbaitek bere kolporako baldin badio "hemen ondo bizi gaituk eta gaurregun oportunitade berdinak dizkiagu", etor dedilla guregana edo geure alboan dagoenarengana eta geure soldatuko txanponak trukatu digugu.

Iñalurretak

mutriko

BATAIOAK

Urriaren 29an, Eleiz-Nagusian baitatu ziranak. Imanol Urreizti Ula-zia; Angel Jose Galarraga Belar-bide; Esther Urreizti Pazos; Mikel Arrizabalaga Lezertua eta Jose Antonio Azumendi Arrieta. Zorionak aurtxoan guraso eta senide guziei.

EZBEARRAK

Debako «Industrias Deva» lantegian, makiña garbitzen ari zalarik uste-ustegabeko zoritxarra izan zun Manuel Elezgarai langilleak, oker bidez makiña besoa erdibiturik. Ori zorrigaitza! Leenbiziko osabi-deak egin bezin laister Donostiko PAKEA sendategira eraman bearra izan zen.

Ondarrutik Mutrikuratzean, Arri-gorri inguruan, kamioi batek jo ta jaurti zuen Iñasio Pagoaga, «Aran-tzamendi» baserriko mutilla. Zeoro mazpildurik eta eskuiko besoa ingur-ingurretik ateriaz jaso zuten, eta berealako batean Donostiaratu zuten. Aspaldi ontan badugu naiko zauridun ta elbarrik. Leen bai leen sendatzea opa diegu.

SENDATUTA

Donostiako sendaetxean luzaroan gaxo egon ondoren, sendaturik etxeratu da Petra Ugartetxea, gure adiskide eta Z. ARGIAko arpi-de zintzoa. Ongi etorri.

EUSKAL ALFABETATZEA

JAUIA-ko Euskal Alfabetaze batzordekoak eraturta, egun auetako batean asiera emango zaio Euske-ra Batuaen alfabetatze kanpainari. Ortarako, egunak eta orduak, urren-go argitaraldian azalduko dugu. Euskera Batua gertu nai duten erritar guziek, aurrez eman bitzate beren izen-deiturak JAUIAko euskal alfabetatze batzordean. Orra or, aukera ederra euskera batua, errex eta ondo ikasteko.

APAIZ LANGILLE ETA GIZON

Idazten ari geran une ontan, an-

tzerki taldekoak jo ta ke ari dira azken-saiok egiten. Antzerkia il onen zazplan izanik, lan au argitaratzerako antzeztua egongo da; beraz antzezkizun onen azalpenak argi eta garbi, pozik argitaratuko ditugu.

LAU

zumarraga

LEGAZPI. LA SALLE

Poz-pozik jaso eta arreta aundiz irakurri degu, gure ikasle tre-beek argitaratzen duten aldizkari bizkor au.

Gure lumari baldar dela derizkiogu, gazte trebe auek aldizkari trebe onen bidez adierazten dutena edatzeko. Aldizkari ontako idazle trebe eta argiei bideak urratzea dela, derizkiot.

Alere aldizkari onen azken orri aldean arkitzen det gaia zerba-it anaiki, masiatzeko. Ez da, nolanaikoa gazte bulartsu auek beren barruan daukaten su garra lan egoki eta gizartearen onerako diren ekintzari buru emateko.

Zalantzarik gabe esango degu udako opor egunak gure mendietako aize osasuntsuarekin bat egiñik berpiztu dituela gazteria onen kemenak.

Esquetan daukagun 20garren aldizkari onen azken orri aldean adierazten dute argi eta garbi beren ardura, adieraziaz ikastaroarekin batera asiko direla beren asmo sendo eta lanetan (Martes Cultural) elkar-meza, kirolak eta abar.

Une ontan jautsi da gure esketara idatzi agiria (Martes Cultural) delakoaren eratzailleak argitaratu, onela dio:

(MARTES CULTURAL) delakoak (ATENEO POPULAR) delakoarekin bat, eratu dituzte itzaldi sakon batzuk, familia eta Aurren ezierari buruz.

Zer esanik ez dago gai oni buruz izlari trebeak deituak izan direla.

Urriaren 24ean izango da itzaldien asiera, eta abenduaren bostean amaia.

Gurasook, astearte oroz badakizute nun arkitzen den eser leku berezi bat zuen zai. La Sallatarraren areto epelean, arratseko zortzietan.

Joan den urteko ikastaroa bukatzean martes cultural delakoaren maitale batzuk aurkeztu ziran idazle onengana adieraziaz beren jardunaren arian, egoki arkitzen zituztela delako elkarte onen lanak, baiña egokiago izango zela ekin-tza ontako gidariekin batera, gurasoei buruz itzaldi batzuk eratzea. Guraso auen naia bateaz, Zeruko argiaren bidez guk, argitaratu genduen beren nai; norbaitek jaso du tantoa, eta gurasoen nai egi-taratu.

Eskerrik asko.

AZKARRAGA

azpeitia

AITA PLAZIDO MUXIKA

Nork ez du ezagutzen Muxika jaun prestu eta langilea? Agian, personaz ez da askorik ezagutzen Muxika jauna; batez ere gazteon mailan. Baina haren hiztegi mar-dul eta trinkoa ezagutzeke da-goen euskaltzale kezkatu asko ez da izango gaurko egunean.

Lehengo larunbat arratsalde-z, nere lagun bat eta biok joan gintaizkion bere gelara. Badakit aspaldidanik, Muxika jaunari ez zaiola gustatzen denbora alferrik xahutzerik; baina oraingo honetan, geu ere ongi prestaturik goaz-kio: berak eginiko ehun liburu eroatera alajaina! Bai ahal da aitzeki hoberik inoren ate ondora hurbiltzeko?

Aita Muxika asko poztu zen bere liburu eta lanen berri jabeturik geundela ikusirik zatozte pasa aurrera, ez zaituet ezagutzen. Gazte gutxi ezagutzen dut, izan ere inon-go batzar eta hitzaldietara ez naiz heltzen.

Horrelaxe beste protokolorik gabe hartu gintuen Muxikak. Gu, bere gelan sartu orduko hasi gintaizkien bazterrei erreparatzen. Kajoi mordo haundia, bata bestearen gainean kxukun tolestaturik,

ez dakit zenbat mila txartel-fitxa omen zeuden. Muxikak, Santa Krutz apaizaren gurutzea eta biz-pahiru argazki atera zizkigun, ikus genitzan. Bai pozik ikusi ere! Santa Krutz gudari bizarluzea zaldi gainean zegoen, bazirudien Liza-rraga uxatzeko prestatzen ari zela. Aita Muxikak ba omen daki non dagoen Santa Krutzen biografia bat, oraindik argitara gabea. Aitzo-lek egin ote? Ez zigun argitasun gehiagorik eman nahi izan; baina guk arren argitara zerala eskatu genion.

Muxikak bere aldetik beste erru-gu bat egin zigun. Alegia lehengo ERDAL-euskerazko hiztegiag zortzi mila aleko edizioeina egin omen zuen, eta oraingo hiztegi berri honetaz ere ahal duen edizioeina ugariena egin nahi lukeela. Txartel mordosko bat eman zigun lagun-arteetan bana genitzan erregutiaz.

Gure aldetik eginik dugu txartel banaketa, eta irakurleak Zeruko Argiaren bidez aita Muxikak egiten duen eske eta baldintzen berri, jakin ahal izan du.

JOSE ARTETXE

Azpeitiko Aurrezki Kutxa Muni-zipalak, Jose Artetxe idazle ospe-tsuari, omenaldi eder bat egin dio, haren hil-urtebetetze ingurua dela ta. Artetxek idatziriko liburuez (lartean bere argazkiak zirela) eta I. Elias eta L. Etxeberriak egin-dako bertso, poema eta biografiaz hornitu zuten Aurrezki Kutxako eraiki behar omen dute. Halaber denda xarmanta. Herriak gogotik ikusi eta irakurriak ditu Artetxe-ren oroigarriak.

Gure aldetik jakin ahal izan du-gu, datorren urtean, hain zuzen Sansebastianetan herriko Udalak eraturiko gorazarre bikain bat egingo zaiola Artetxeri. Bere iru-dia, gaur Zelailuze deritzon tokian hemendik aurreruntz alderdi hari "Jose Artetxe" karrika deituko omen zaio.

Egia esan izen aldaketaok ez zaizkigu gehiegi gustatzen. Alderdi hari, egun ofizialki, "Paseo de los Fueros" deritzaioala oso gutxiak daki. Herriak beti Zelailuze deitu eta deitzen dio; orain Jose Artetxe zergatik? Ez ahal da hobe izen berriak karrika berriei ezartzea?

Artetxeren kasuan berriz bi arazo ikusten ditut.

Bata. Gure idazle handiaren izena zergatik ez zaio hortaz Artetxe bera jaio eta bizitu zen kale berari ipintzen?

Bestea. Ohar gaitetzen, Artetxe kultur gizona zen batipat; beraz zergatik ez da bere ohorez, haren izenez deituko den liburutegi bat antolatzen? Gaurko Herri-liburutegian Artetxeren libururik ez da ikusten. Ona litzake beraz Azpeitiko kultura ikuspegitik Artetxe-ren arazoa aztertzea.

Dena dela guzti honekin, gure zorionik beroenak merezi dituzte Aurrezki Kutxako jaunak. Ihau-terietan, Sansebastianetan, San-na-zioetan, garaian garaio gaiei loturik ekin-tza txalogarriok eskai-ni dizkigu, eta aurreruntz ere hildobere jarraitzeko asmotan dire-la aitortu digute. Aurrera jaunak!

HARRIJASOTZAILAK

Ez beldurtu irakurle, Basarri jaunak hain bereak dituen gaiak ez dizkiot lapurtu nahi, baina tira! Zilegi bekut, azpeitiarra naizenez gero herriko apustuei buruz hitz bi egitea.

Azpetia betidanik da apustu giroko herria, eta azkenaldiotan Euskal-Herriko joko-habi bihurtu zaigu gure zezen-plaza.

Apustu egunetan diru-jokalariak enparantzara iritxi baino lehenago, kalean bertan hasten dira oihu-ka. "Ehun duro txikiaren alde, larogeita-hamar ezetz".

Apustuotan euskal-basakutsua nabaritzen da gure kaleetan, han-txe bai oraindik erdarak muturrrik ez duela sartu arraioa!

Ostolaza eta Mendizabal neurtu ziren Urriaren 22an. Harrijasotzail-look ikusten, baserritarrek ez ezik kalelarrok ere ugari ginen, eta bi jokalarien artean nabaritu zen al-dea ikusirik Mendizabalek berak eman gainea lau jasoaldiren bentaja) Simon "matraz" zenaren esaera zetorkidan gogora. "Txake-ta erantzirik jokoa egin eta txaketa jantzirik jokatu" Horixe ber-bera egin zuen Ostolaza txiki-haundiak.

ANATSAN

PASAI DONIBANE

Idiazabal

EUSKAL HERRIKO
BERTSOLARI-TXAPELKETA

Azken aldi ontan askoren aotan dabillen gora bera auxe da: Idiazabalgo 11 Zepai saria.

Izan ere merezi duala uste degu, ekintza onek ainbat jardunaldi edo komentario egitea; eta kontuan izanik Idiazabal Gipuzkoako erririk txikienetako bat dala ta era ontako txapelketa bat antolatzeko toki itxi egoki bat ez duala; ez zine, ez pelota leku itxi bat, eta abar, eta abar.

Guziok dakigu toki itxi egoki bat ez izateak zer ondoren dakazkien antolatzaileentzat. Batetik eguraldiaren baitan egon bearra eta bestetik sarrerarik kobratu ezina. Beraz une egokia iruditzen zaigu au, galdera bat egiteko. Noizko degu proiektuak egiña dagoen erriko pelota leku itxia?

Bestetik bururatzen zaigu, egoera ontan, toki egoki bat gabe, mailla ortako ekintza bat antolatzeko ausardia dutenak, zenbait erriren egokierak balituzte, ainbat eta ainbat ekintzari astindu ederrak emateko kapaz lirakeela.

Garbi nabarmendu zan illabete pare bateko lanaren frutua zala bertsolarien azken saio edo finalean adierazten zana, alde batetik, bertsolari, epai maaiako eta antolatzaileak, eta bestetik erriaren egarri eta azalpena. Ez degu uste alako berotasun eta girorik noiz nai arkitzerik dagoenik gure herrietan.

Orduan atera dezakegun ondoren edo konklusio bat auxe izan ditek: Euskal Herrian eta batez ere Goleirrin bertsolaritzak baduala etorkizuna, alde batetik bertsolari gazteak indarrean datoritela eta bestetik entzule ugari badutela, gure iritzian biak bear bearezkoak eta alkarri lotuak joan bear dutenak.

Bertsolari txapelketa batetzaz ainbat mintzatu ezker, bidezko derizkiogu, ondoren bertso batzuek, entzun al izan etzuanarentzat irakurtzeko bidea jartzea. Azken saioan bertsorik onenaren saria eman zuan Patxi Iraolaren bertsoak dira oek:

Gaia auxe zuan: Gaur goizean leendabiziko aurra izan dezu, eta orain erakutsi dizutenean konturatu zera aurra mongoliko edo atzeratua dala. Abestu izkiozu iru bertso aurrari.

— 1 —

Ara aurtxo txikia
begira zugana,
zu ziñan aspaldian
desio nuana,
ta bizitza artuaz
gaur zatoz gugana,
bañan ez dakit oso
ote zauden dana,
zer eingoda artu ber
Jainkoak emana.

— 2 —

Maitasunez sortuta
banuen urrean,
bizitza pasa ustez
gozoki lurrean,
zure zai egon gera
era jatorrean,
ta orain ikusirik
aia era txarrean,
aurtxo negarrez nago
zedorren aurrean.

— 3 —

Seme zure doaiak
gaizki dabilzela,
ta nik ez izanikan
aia biotz txepela,
mongoliko ikusirik
aurrian onela,
biotzetikan mifia
sufritzen detela,
bañan maitatzen zaitut
sano bat bezela.

Zaldibiko Patxi Iraolak entzun zuan txalo ugari bertsook abestean eta gure zorionik beroena berarentzat. Txapeldun Eusebio Igarzabal eta bigarren, Kosme Lizaso. Bederatzi bertsolariak jator portatu ziran eta beajoaindeizuela guziori; ia datorren urtean berriaz entzuteko eta ikusteko izaten geran.

elgoibar

PEDRO MIGUEL URRUZUNOREN
OMENALDIA

Pedro Miguel Urruzuno Elgoibar ko kale baten deitura besterik ez da elgoibartar askorentzat. Guretzat ere berori da eta zerbait gehiago ere bai. Izan honek gizon baten aitorra egiten digu, Urruzuno euskal idazlearena.

Pedro Miguel Urruzuno Salegi, gurea dugu, elgoibartarra. Hemen jaio zen 1.844 garren urtean eta hemen (Mendaroko Agustine-tako komentuan) hil 1.923 garrenean.

Bere lan guziak ipuinak izan dira. Hiru liburuxkatan eman digu AUSPOAK Urruzunoren ipuinen berri, «Euskal Erritik zerura» «Ur-zale baten ipuinak» eta «Iru ziri».

Hori delata, omenaldi bat egitea da elgoibartar batzuen buruetan dabillen asmoa. Hain xuxen ere, berrogeitamar urte dira gure idazlea hil zela. Omenaldi hau, datorren Urtarrilaren azkenengo astean egitea erabaki da. Programa oraindik gehiegi zehaztu gabe badago ere, honelatsu izango lirake jaiak: Euskaltzaindiaren bile-ra bat Elgoibarren, Urruzuno euskaltzaina izan zanez gero; bilera hortan, gaurko euskaltzain batzuk izango ditugu hizlari, Urruzunoren nortasuna agertuaz. Bestalde, hitzaldi mahai inguru, jai-aldi, azoka t. a. izango dira omenaldi honen osagarri.

Gauza hau ondo ikusten dugu eta ontzat ematen. Izango du gure laguntza ere.

ANTTON-ek

bergara

IKASTOLEN ALDE

Irakurleak jakingo du eguneroko aldizkariaren bidez, jaialdi bat aukeratu dala gure ikastolek aurrera jarrai dezaten.

Geu, lotsatu egiten gera lerro auker jartzean, alda lotsagarria!

Gure ikastolek berarekin darmaizkien diru bearrak nunbaitetik atera bear dira.

Beste erri batzuetan, bazkideak osatzen dute bearkizun au, bazkideen bidez ordaintzen dira beren kastu guziak. Bergaran gutxi izanez bazkide auker, alako jaialdi batera jo bear zerbait egiterik nai bada.

Datorren asteartea (martitzena) gaueko amarterdian lrala aretoan GIZAEAMAKUMEEN JANTZI ERAKUSKETA.

Taldetan abestuko due Itziar Amenabarek eta Iñaki Unamunok. Sarrerak ematen du eskubidea zosketan parte artzekoa. Sarrera: salneurri bakarra, 100 pta.

Ez det uste ikusketa au «tostoi» bat izango danik; irakurleak daki nolako maitasunez eta xeetasunez gertatzen diran jaialdi auker, eta... eta... gaifera Bergarako emakumeak agertuko dira, Bergarako emakemeek egingo dute jantzi guzien erakusketa. Beroiek ikustearren bakarrik ordain ditezke ogei duro.

Etxe auker bialduko dituzte beren erakusgaiak:

Aiastui, Ugalde, Amenabar, Mujika, Boutique Gomez, Maza, Galaretza Oñetakoak, Lonbide Oñetakoak, Egizabal Oñetakoak Retegi Oñetakoak, Txurruka Etxea eta Artesania YOAR. Sarrerak salgai:

Modas Amenabar
Optica Garagorri
Casa Aranzabal
Calzados Aguirrebefia.

Iralako sarreraren andereño talde batek sariak emango ditu doan guziori.

Eriotza.

Il onen bederatzian lur eman zioten Alzerreka eta Bastarrarenatar Arantxa ogetairu urteko neska laloari.

Bere guraso eta familia guziari, gure samin agurra.

pasai anzio

IKASTOLAREN ALDE

Erreterriako ikastolako ORERE-TA Elkarreka, bertako ikastolaren alde, futbol partidu bat muntatu zuen Urriaren 29ean.

Lantegiz-lantegi, kalez-kale ibiliak izan dira. Nik lanegiten dudan lantegian ere, saltzen ibilia izan da lankide adiskide bat eta nahiz futbol zalea ez izan, erosi nuen.

Baina tamalgarria zera da: euskeraren salbazioaren alde ari den elkarte batek, sarrera OSOA erdara HUTSEAN argitaratzea! Nola uler dikete hau? Antolatzaileek ulertuko dute, guk ez!

AURREZKI KUTXAK

Aurrezki Kutxek enpleatu bat behar dutenean, erderazko aldizkarietan anuntzioak ipintzen dituzte. Eta eskatzen dituzten baldintza edo kondizioen artean, hau izaten da: «conocimientos del euskera» (erderaz, jakina! Asko jaten bai du!). Baina, «gure» Aurrezki Kutxa «herrikoak» ez du betetzen baldintza hori, zeren nere ama joan izan da A. K. Probintzialera (hemen Antzian) bere alargun-saria jasotzera eta euskeraz mintzatu den bakoitzean «no sé vascuence» erantzunarekin, erderaz mintzatu behar izan du. Noiz arte era honetan?

HARATEGIA

Harategietan haragia saltzen den bezela, «Mery Club-en» emakumearen haragia eros dezakezu txanpon arbulagarri baten trukez.

Orain dela zenbait hilabete sortu zen gure herrian «Club» hau.

Agintarien balmenarekin jakina! Gazte elkarteak, Elizak eta herri-tar gehienok «etxe» honen aurka altxatu ginen, egitera zihaztela zabaldu zenean. Protesta ugari izan zen, eta ez gure herrian bakarrik, baita ballarako herrietan ere. Alferrikl Dirua dagoen tokian, «legeek» ez dute ezertxo ere baliu nunbait.

Club hau, Probintziako Buruzagien aginduz, aldi baterako itxila izan da, 17 urteko neskatila portugaldarra dela-eta. Herriko zurrumurruek (zurrumurruek berriro diot) dionez, «etxe» hortako nagusiak gizonaren zerbizurako jarria omen zuten. Baina, aldi labur baterako itxila izan denez, laixter ikusiko dugu «Club» hau lege babesarekin «lanean». Herriko Etxeak (herriarrek ezin dugula ikusi denez), ezin al du harategi hau lurreratu?

EUSKERA-IKASI

Euskerazko klaseak, igaz bezela, aurtan ere hasiak ditugu. K. Munizipalak lehen zituen lekuetan jarduten dira 70 ikasle, 6 irakasleekin. Emakume ezkonduen talde bat ere bada euskeraz ikasi nahiz. Baina, tokiak urri daudenez, harat-hunat dabilza antolatzaileak leku egoki baten bila. Ekin etsi gabe gazteok!!

ZINE

Zine Club («club» hau ez da goian aipatzen dugun hoietakoa, kasu) taldeak, joan den Urrian, «El Verdugo» deritzan filma edo pelikula eskeini zigan. Elkar-hizketa euskeraz izan zen.

Juan Miguel Uribarren zuzendararen aldetik, inbitazioa jaso genduen; baina, ezina izan zitzaizgun azaltzea. Dena dela, urrango batean adieraziko dugu nolako giroa izan zen.

Irakurleak mintzo

EGUNEROKO NOIZ?

Oso atsegin zait zuen aldizkari hau eta ahal dudan guztian irakurtzen dut, bai-na sarritan saltokia urrutit gelditzen zaidalako eta neu alfer samarra naizelako ez dut erosten eta irakurri gabe gelditzen naiz. Hau gehiago gerta ez dedin, arpidedun izan nahi nuke.

Galderatxo bat egin nahi nizuke. Asteroko hau eguneroko bihurtzerik ba al dago, lehentxeago edo geroxeago hori egiteko asmorik ba al duzue? Hori lortzeko eragozpenik handienak zela dira zuen iritziz? Galderatxo bat egin nahi nuen bai-na asko irten zaitzkit.

(Zarautz)
S. U.

500 GARREN ALEAZ

ZERUKO ARGIAren bostehungarren aleaz zerbait esatera natorkizue.

Beste gauza asko bazuen ere, ale hori «Txillardegiren artikulu harena» bezala geratuko dela esango nuke. Eta begira zer alde aurkitzen ditzkidan esandako lan hori agertu izanari:

Batetik ederra da horrelako kritika zorrotza euskaldunok patxaden irakurri ahal izatea. Ene ustez argia baiño argiago dago Txillardegik sutan zegoen artikulu kritikari dela eta bidezko da hau ere guk orain lasai-lasai esan ahal izatea. Kritikaren kritika egin ahal izatea, alegia.

Bestetik, Txillardegiren lan horrek iñori kalterik egin badio, bere buruari da. Ez Orixe, ezta euskal literatura ere. Izan ere, Orixe gero eta obeki ezagutzea gauza ona da eta hortarako bide bat eskeini digu egillak. Orixearen bizi-giroa nabarmen agertu da eta idazle bat ezagutzeko beharrezkoa zaigu bere ingurua ere ezagutzea.

Zergatik diotan Txillardegik bere buruaren kaltetan jardun dela? Norbaiten kritika egiterakoan, objektibitate apurren bat nahi bada behintzat, Txillardegik Orixeengandik dagoen baiño askeago, libreago izan behar delako.

Bostehungarren ale horretan, bistan da, iñor baiño askeago ZERUKO ARGIA bera izan dela. Ez dirudi ez zorrik, ez beldurrik, ez iñongo indarkeriarik zedukanik. Gaia aukeratu, idazleak lanean jarri —idazle mordoa— eta idatzirikoak azaldu egin du. Aldizkari bat egitea ez baita «horrelakoen» edo «beste horrelakoen» nahia egitea.

Utz zaidazue hauxe erantsen: Joxe Mari Aranalde azaldu dela gizon, Txillardegiri erantzutean. Norbait mintzeko eskubiderik bazuen, bera zen eta bere erantzunak ez dario behazun ttanttorik. Har beza lerro haue-tatik nere esker ona eman digun ikasbideagatik.

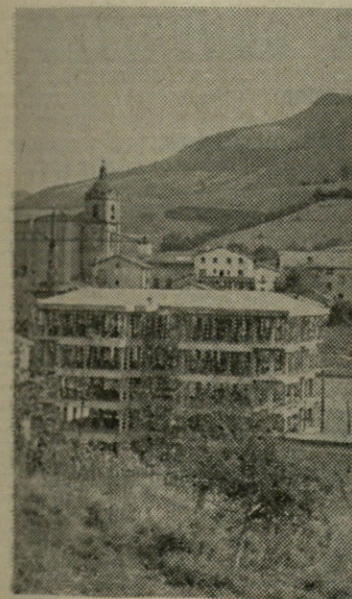
Joxe Gabilondo
(Donostia)

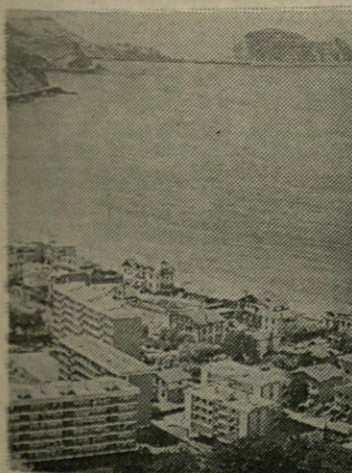
ELGOIBAR

BERTERRETX

URNIETA

ZARAUTZ - GETARIA

AXARI

MENDIKOI

JAIZKIBEL

ataun

IPUIN ZAHARRA

Ipuin hau Ataunen gertatua dela diote; zuei ezagutaraztea komeni dela uste dut. Bestalde, zera aitortu beharrean aurkitzen naiz: hots, ipuin hau lehen ere argitaratu zela. Nik egin dudana, Jose Migel Barandiaran jaun prestuari entzun eta hemen idaztea bakarrik izan da.

TXALIN ERROTAKOA

Agerre inguruan bazen "Txalin" zeritzan txakurra bizi zen errota bat. Limurita harpe inguruan berriz, bere bizilekua azeri batek zuen egina. Gain hartatik, Agerrereko oiloak ikusten zituen eta haiek jatera gustora joanen zitzaizkeen bidean Txalinekin elkartu beharrik izan ez balu.

Behin, gose handia zuela eta beheko arboladi batetara jaitxi zen eta hara non topatzen duen zozo bat kantari. Zozoa horren pozik zegoela ikusirik, azeriak hotsegin zion:

—Zer gertatzen zaik horren pozik egoteko?

—Zera! Lau ume zeduzkat hain.

—Horixe gauza polita! Bota zaidak bat zelakoa den ikus dezadan.

—Ez, ez, ezta pentsatu ere!

—Ematen ez baldin badidak, zuhaitza hankaz gora botako diat. Horrela, lokaztegiara joanik, azeriaz isata buztinez bete zuen. Gero, joan zen zozoarengana eta isatsaz zuhaitza iharraisiz zera esan zion:

—Ikusten ahal duk? Ari nauk, ari nauk arbola botatzen. Ez ahal dituk ezpalak ikusten? (hori, ez-palen kontu hori, buztin zipriztinentatik esan zion).

Orduan zozoak sinetsi eta, ume bat jaurti zion eta azeriak berehala irentsi zuen. Hori ikusirik, azeriak esan zion:

—Bota zaizkidak beste hirurak ere, bestela, zuhaitza ebakiko diat.

Zozoak hori, guzti hori entzunda ere, ez zizkion hiru umeak bota. Eta azeriak, lehen egin zuena berritiro egin zuen: arbola botatzen hasi. Hori ikusita, zozoak beste hirurak ere bota egin zizkion, eta azeriak, jakina, denak jan zituen.

Orduan zozoak ilun geratu zen: ez zuen kantatzen. Zozoari zer bait gertatzen zitzaioela, Txalin iaioa konturatu egin zen, eta hor doa

zozoarengana. Beroi zer gertatzen zitzaion galdetuz azeriak iseka egin ziola kontatu zion zozoak. Txalinekin hau esan zion zozoari:

—Ni etzanda jarriko nauk eta hi has hadi kantatzen eta azaria inguratzen baldin bazaik, esaiok ni hilik natzala.

Horiek horrela, Txalin etzanda eta zozoa kantari zeudelarik, hor dator azeria zozoari galdezka:

—Zer gertatzen zaik?

—Txalin hil duk.

—Txalin?

—Bai, Txalin; Txalin bizkorra! —Neri asko sofrierazi zidan gero, orain iseka egin behar zioat.

Txalinen gainera joan eta azeriak pixa egin zion. Orduan, Txalin txakur bizi aitzatu eta azeria azpian harrapatuz, hil egin zuen. Horrelaxe galdu zen Limurita inguruko piztia.

"Dena nahi duenak, dena galtzen du".

TRIKUARRIETA

tolosa

Nik ez dakit baina, ia ziur nago, tolosar gehienek ez dakitela, Udaletxeak, ikastola bat baduela. Orain dela bizpahiru urte ireki zen eta behar bada garai hartan zedozer gehiago entzungo zen herrian, bainan geroztik bederen, ez da inon ezer entzuten. Badirudi ikastola hori ez dela gurea. Edo, zer esan?

Bada aspalditik gutartean ohitura lege bat, «barruan» ez egoteko; hau alde batetik gaizki ikusia dago, eta bestetik nahi eta ere ezer handirik egiteko aukerarik ez ote dagon susmo bat ere bai.

Dena dela «barruan» ez dagoen kanpoan aritu behar luke, baina hau ere ez dugu nabaritzen. Bestalde barrutik lan asko eta asko egin leikeela usten dugu, ikus Erreterria, Usurbil, Elgoibar eta beste askotako udaletxeak exenplo bezala.

Edozer modutara eta lehengo harriari jarraituz, gurean ere gauza bat ona egin zen. Garai hartan Udaletxe batek ikastola bat irekitzia ez zen guti eta besterentzako exenplo bezala zer esanik ez.

Baina zer gertatu da? Entzun udaletxeko gizon batzuei egindako galderetan zer erantzun jaso ditugun.

—Udaletxeak egin zuen ikastola bat noski eta nola doan edo jakin nahirik gatoz. Zer diozue?

—Ikastolak jarraitzen du; baina egia esan dagon lekuan ez dago toki gehiegirik eta ezin dugu ez

hazi eta ezer gehiagorik egin ahal. —Zenbat haur dabilta denetara?

—Ba azken berririk ez dut baina larogei aspaldi pasiak ziren. Eta nire ustez horretan jarraituko du noski.

—Zenbat andereño daduzkazu haur hoienez heziketarako?

—Ba, uste dut bakarra izanen dela.

—Ez ahal da guti izanen andereño bakarra hainbeste haurrentzako?

—Bai behar bada bai, baina...

—Eta horrelako inizatiba on batek ez ahal du merezi harrera horberik?

—Ba bai, arrazoiak duzu baino gauden lekuan eskuak loturik darduzkagu; eta orain gure itxaropena da, estadiak emango dizkigun parbulario berrietatik erdiak gutien ikastola gisa ipintzea.

—Zenbat parbulario izanen dira berri hauek?

—Hamar-hamabiren bat izanen dira.

—Horretara bost edo sei euskerazkoak, ez?

—Gurea asmoa hori da behintzat.

—Eta irakaslerik ba ahal dugu?

—Ba... ez, oraindik ez dugu ezer egin; baina, pentsatzen dugunez ez da prolemarik izango.

—Nolaz ba?

—Aldundegiak (Diputazioak) prima edo sari batzuk ipini ditu euskeraz ikasten duten maisu-maistra denentzat.

—A! Eta harrera ona izan ahal du maisuen artean ideia honek?

—Ba asko ez dakigu, baino jakin dugunez badira bakarren batzuk ikasketak egiten.

—Beno ongi da eta jarrai aurrera eta ia lortzen dituzuen zeuen helburuak.

Horrekin bukatu genduen gure elkarrizketa. Eta egia esan gu ez ginan hain baikor (optimista), berriak azaltzen ziren bezain beste bederen.

Ongi aztertu ondoren elkarrizketa hau ondorio batzutura garmazki 1) Udaletxeko ikastolaren

arduradunik ez dagola konzejalen artean. 2) Guri emandako erantzunak ez zutela izan, hala uste dugu, behar hainbat ziurtasun edo tinkotasun. 3) Maisu euskaldun berri hoiak ez direla izango gai euskeraz irakasteko. 4) Herriak ez duela jaramonik egiten berea den ikastola honetaz. 5) Borondate onahaz azalduz, ez dugula bertasun eta ez euskaltasun gehiegi arkitu gure udal-gizonetan.

Nik uste dut arazo honek merezi duela harreta apur batekin hartzea, eta ez litzake gaizki egiten, herritarren aldetik, Udaletxeko batzarretara azaltzea talde batzuk. Eta bertatik bultzatzea eta kezkarazi barruan dauden gizon hoi.

Alegia oroitarazi behin eta berriz euskalerriko Udaletxe baten barruan daudela, eta geure proiektuak geureak egin behar ditugula; eta hauek goitik hasita noski.

Urrango baten emanen dugu zenbait argibide arazo honetaz.

ASKALEKU

gasteiz

HITZALDIK

Azaroaren 8-an, asteazkenean, Charriton jaunak. Arratsaldeko 8-etan.

Azaroaren 9-an, ostegunean, Andia-zabal jaunak. Arratsaldeko 9-etan.

Azaroaren 11-an, larunbatean, Kanblong jaunak. Arratsaldeko 6-tan.

Gaiak: Iparraldeko kultura, erlijioa eta ekonomia.

—Hitzaldiak euskeraz izango dira, erderaz laburpento batzuek emanaz.

—Aretoa, lokala:

Residencia
Madres Reparadoras
San Antonio karrika
Gasteiz

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIA

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

CAJA LABORAL POPULAR

(LANKIDEEN AUZO-AURREZKI ONTZIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendaritza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI
PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi
Oñati
Ormaiztegui
Beasain
Gernika

Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errederi
Billabona
Gasteiz

Bilbo
Legazpia
Irun
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Emari
Zarautz
Sestao
Ordizia
Antiguo -Donostia-

Ermua
Eskoriza
Izarra
Ondarrabia
Galtzaraborda
Lekeitio
Llodio
Recaldeberri
Agurain
San Andres
Azkoitia

Munguia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Enenderian
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

LA CASA
DEL CAFE

Juan Jirondo

San Marcial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

Zumarraga

Oñati

Orexa

ELIZAREN BERRI APAIZAK nundik sortu?

Frantziako (eta Ipar Euskal Herriko) gotzaiak Lourdesen.

FRANTZIAKO GOTZAI- BATZAR NAGUSIA LURDESEN

Azkeneko zantakian esaten genduz, Frantziako gotzaiak Lurdesen bildu dira Batzar Osoan. Oraino ez dugu ezagutzen bozketatik ateratako txosten osorik; Matagrin Grenobleko gotzaiak "Politika. Fedea eta Eliza" txostena aurkeztuaz egin duen azalpenen bat eta Le Monde egunkariak argitaratu eman duen txosten horren beraren zatitxo bat bakarrik.

Honela zioen Matagrin-ek, gaur, giza-arazo guztiak politika mailan egosten eta oretzen direla esanda gero ideologia ateoak nagusi diren mundu sekularatuan, gerta ditzeko, politika handiestean, bizitzari azken zentzua emateko hainakoa dela uste izanaz aritzea. Eta Olivier Clément, teologo ortodoxoa aipatzen du: "Politika, herriarena ez bada ere, Jainkoa bilatu eta Jainko bila diharduen gazteri baten edo intelligentsia baten opioa da".

Zenbaitek, ongi entzunen du hori guztia; orain arte, halabaina, errua, alderdi horretatik baino gehiago beste alderditik dagoela esan nuke. Eta honelatsu jarraitzen du aipaturiko gotzaiak: "Kristauna ez da hitzgabea"; fedeak hau azaltzen du, hots, "gizakiaren erabateko etorkizuna Jesukristo dela"; "kristauna ez ditzake koka kondairaren bukaeran, balkoi batetik begira bezala, handik gizadiaren bidea begiemateko bezala. Baizik, kristauaren bidea iluna da". Eta honela jarraitzen du: "Halaz guztiz, zuzenbidea osatzeko lanbidean maitasuna bereiz ezinekoa delarik, maitasun horrek gizakiak buruz-buru ipintzera daramatzi, eta bururakara ere bai Mundu guztia maitate dela-ta, inor ez dela atsekaberrazi nahi-ta, zapalketaren aurka ez iharduteak okerbiaren maitasuna adieraziko luke".

Pluralismoaz diotena (hau, ia, Batzarra onarturiko txostenetik hartua dut) hori guztia kontuan edukiaz hartu behar da.

Lehendabizi, hau darakarte mahain gainera: katoliko frantsesak politika mailan banaturik dabilzala. Gertaera horren aurrean, jarraitzen dute gotzaiak, zenbait jende atsekabatu egiten da, beste zenbait poztu, politika-bizitza giza-banakoaren mailako arazoa dela esanez. Iritzi horri buruz, kristaularien hasieran arazoa ez zela horrela hartzen, hots, politika-bizitza ez zela giza-banakoaren arazo bezala hartzen, baizik kristau guztiek oinarritzko zenbait baldintza onartzen zutela, esaten dute gotzaiak.

Berehala, ordea, honela argitzen dute: Elizak ez dituela aukerabide batetara bideratu nahi eliztarrak. Hain zuzen, politika-aukerabidean, kristauna ez du determinatzen fedeak soilki, baizik-eta beste elementu askok parte hartzen du: jatorri desberdinak, hainbat baldintzapenak (klase-mailak esate batetarako, e.a.

Eskubide osoa du bakoitzak nor bere aldetik jotzeko politika aukerabidean.

Sesio-giroko bizibide horretan, giza-prestutasunak, elkar madarkatuaz ez, baina elkarren errespeto bidez eskatzen du. Guztiak, izan ere, desberdintasun horien gainetik, gizatasunean bat dira. Jatorri horretan oinarritzen da pluralismoa. Inor ez ditzake bazter eman gizadiarekiko zeregin horretan.

Inork ez dezake esan, hain zuzen, berea dela irtenbide bakarra eta osoa. Erlatibismoa, beraz. Horregatik, benetako pluralismoak, bi jarrerara hauek eskatzen ditu: batetik, nork bere burua konprometitzea; bestetik, apaltasuna.

Zer egin Eliza mailan sesio-maila hori gainditzeko? (Esan dezagun geure aldetik, gotzaiak Frantziako ingurumaria dadukatelako kontutan; gurea berdina ez delako, bistan dago, eta horrez gero, Frantziarako proposatzen duten bidea hemen zertaraino den posible, geurok ikusi beharko). Gotzaiak, kristauen arteko batzarrak proposatzen dituzte, elkarren artean diskutitu ahal izateko. Bestalde, Eukaristia joan-etorri handiko gauzatzen hartzen dute. (Jakina, horrekin, Eukaristia bizi bat

suposatzen dute: Hirutasun txit Sainduaz lau hitz esanda konformatzen ez dena, Eukaristia doa-zenen bizi-giroa, arazoak, prole-mak kontutan hartzen dituen). Ez dute onartzen gero eta zabalagoz ari den iritzi hau: politikaz zatiturik dauden artean Eukaristia batera ospatu ezin dela-koa. Arrazoinamendu hau dagite: jakina, zatiketa hori presaka eta zalapartaka Eukaristiaren bitartez gaintitu nahi izatea, zatiketa haintzat ez dela hartzen adieraztea izanen litzakeela; baina bestalde fededunak badakiela Eukaristia gauza dela giza-bihotzean eraginik izateko; kristau-batasuna ez ditzakeela utz eskatologiazko elkartasunerako arazo bezala.

Halaz guztiz, pasarte batetan, "aginpide totalitarioa iraultzeaz" ere mintzo dira, eta hori, Bibliaren eskakizun bezala.

Azkenik, gotzaiak ez dute erre-zeta bat eman nahi izan.

Zailena, jakintsuen mailan gertuturiko txosten hori, hain jakintsu ez garenon ahora egokitzea izanen da.

FRANTZIAKO GOTZAI- APAIZ "ERANTZULEEKIKO" HARREMANETAN, EBOLUZIOBIDEAN

Ezaguna da Frantziako "Echanges et Dialogue" delako apaiz talde erantzulea: beste Eliza tankera bat bilatzen dutenena.

Goztziek orain arte aski begiramen gutxi agertu diete. Oraingo honetan, ordea, lau gotzaiak talde horretako batzorde bat elkarriketara hartu du. Eta badirudi, apaiz aski pozik ateratzen direla.

Goztaien jarrera asko aldatu da beraiekiko. Izan ere, ondo dakite, talde horrek darabiltzen ideiak apaizen artean (eta laikoaren artean) gero eta zabalagoz ari direla.

Oraino, ordea, apaiz-batzorde hori kexu da, apaiz askok, lanera jo duelako, politikan konprometitu delako, ezkondu egin delako, bere apaiz-lanik egin ezin duela-koz.

Puntu honetan ere noizbait emanen ote dute amor gotzaiak? Ez da ageri zergatik ez luken eman behar pauso hori.

AMUNSA

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar, Olazagoliti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerín, Otxagabia, Karkar Olazagoliti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Bi gertaera ditut neure begien aurrean: batetik, apaiz gazte gutxi direla gure artean (eta gutxitzen ari direla urteen poderioz), eta bestetik oraindik denbora gutxi dela, ain betea zegoen Seminarioan banaka batzuk besterik ez daudela.

Seminarioa aipatu dut... orretaz mintzatuko bainaiz lantxo onetan. Inoiz argi ikusi bada, egun argiago dakusgun gauza zera da: apaizgintza doal bat dela kristau Errian lanean jarduteko. Eta lanean jarduteko doala eta eskeintza bat bada, berez ez du bizi-bide izan behar. Orre-gati kapaiz izan aurretik bere bizi-bidea, edo obekiago esan, bere ogibidea behar dute euki.

Apaiz izatearen «debaldeasuna» nabarmenago ager dedin.

Ez dedilla gerta apaizgintza ogibide bihurtzea.

Ez dut esan nahi orrenbestez, ez ditugula behar eguneko ordu guztiak Eliz-Instituzioaren lanetan jardungo den jenderik, ez. Eguneke lan osoa orretan betetzen duana bidezkoa da Elizatik birtzea. Baiñan ez dedilla izan bestetako balio ez duelako.

Ogibide au arkitzeak berarekin dakar gizarteari itsatsita bizitzea, eta gizarteko gora-beherak jasa behar izatea.

(Barkatu bezait irakurleak nere lagun apaiz gazte bati gertatua aipatzen ba-dut: Bide berriak urratu nahi eta lan bila joan zen. Gure erriko enpresarri kristauak lana ukatu ez dio-ba... zergatik? apaiza zalako.)

Onetarako, lehenago esan dugun bizi-molde berri ortarako, ez dute balio gaurdaiño ezagutu ditugun Seminario progresistenak ere.

Gaur egun, beste bide batzuek urratzen ari dira zenbait lekutan, eta baita gure Eliz-Barrutian ere.

Apaizak behar dira. Gaurko apaizak behar dira. Gaurko gazteak onartuko duten apaiz izaera bat edo, asko aurkitu behar dira, Kristoren Elizako animatzaile izateko.

Orretarako, lehengoari uko egin behar badiogu, uko egin dizalogun. Ori dela ta, esperientzi bat ari dute aurtan Donostian.

Lanean ari diren zenbait gazte, estudianten ari diren beste batzuekin batera elkarrekin bizi dira etxe batean. Talde onetan, bi apaiz gazte eta berehala apaiz egingo den mutil gazte bat bizi dira.

Lehenengoz bere ogibidea arkitu, Adanen seme orok egin duen bezela eta gazte bizitza orretan apaiz izateko asmoa sendotu.

Neure iritzi, esperientzi interesgarria dugu, pentsamenduz irikia eta zenbait gazteren apaiz izateko asmoa ondo eltzeko bizi-moldea.

Esperientzi interesgarria dela esan dut. «Gaur eta emen» artu zezaketen soluziorik interesgarriena.

Bestalde, apaiz izatearen illuntasunak ez du ortik argi aundirik artuko. Kristau talde konkretoren magaletik sortzen ez dan apaiza beti apaiz «volantea» izango da. Behin eta berriz batetik bestera aldatzen diren zuhaitzen tankera.

Nere iritzi, pauso bat aurrera izan da.

Ori dena orrela izanik eta nere lantxo au bukatzera noala, LE MONDE (25-X-1972) nere eskuetara eldu da.

Frantziako Gotzaiak Lourdesen bildu dira aldian behin egiten duten bilkura batean.

Bi gai bereziki: bata Apaizgintza, eta bestea, Politika-Eliza eta Fedea. Lehenengo galari elduko diot, rik.

Goztai batek zuzendutako reflexio batetan onela dio: «gizon ezkonduak apaizgintzarako prest daude, eta bestetik gazte asko «serioak eta giza balore aundikoak», Eliz-instituzioetan sartzeko gogo aundirik ez dute.

Bestalde, Frantziako, 1971garren urtean berrehun (200) apaizek utzi dute beren apaizgintza (Berrehun aiek ofizialak, ofizialki utxi dutenak, alegia, direlakoan nago).

Gaurko Elizaren egin behar latzenetakoa dateke 2.000garren urteko apaizak sortaraztea.

Nolakoa izango ote da 2.000garren urteko apaiza? «Futuristentzat» lan ederra. Gaurko Elizak, ordea, bide olek gertatu behar.

Soziologia mailan edo gizarte-itxuran, pikutara doa apaiz-taldea. Apaiz eta gaitzuntzeko kristau-ministerioek jarraituko dute, baiña, bai-desberdina izango direla!

Goztai onek onela dio: «Ez dira izango gure ekarazloak eta gure jardunak 2.000-garren urteko apaizak nolakoak izango diren erabakiko dutenak, baizik eta kristau taldeen esku dago nolakoak izango diren esateak».

«Ez da nahikoa lehengo apaiz tankerak eta moldeak berritzea, bide berriak arkitzea da Elizari dagokion lana.

Bide oni jarraituz eta pentsaera orrek bultzatuta ari da Donostiako Eliz-Barrutiko esperientzi berria.

Juan José GOENAGA

MANTEROLA LIBURUTEGIA

Manterola, 8

Urrutizkifia: 42 50 72

— DONOSTIA —
O A R R A

Adiskide askok agindutako «Katalogoa» edo zerenda noizko argitaratuko den galdetu digute Adierazi dugunez, 1.700 bat titulo bilduko ditugu gutxi-gorabera eta, dakizue, Euskalerriaz idatzitako lanekin osatua. Lan au lenbaiten burutu nalan gabilta Gabonetan zabaldu aal izateko. Milla esker.

LIBRERIA MANTEROLA

Manterola, 8

— SAN SEBASTIAN —

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azikay
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak

Durangoko VII liburu eta disku azoka

Azken zazpi urtetan bezala, Domusandu egunaren inguruan izan dugu aurten ere Durangon EUSKAL LIBURU ETA DISKU AZOKA. Azaroaren lehen ekin, eta hilaren 5ean, igande arratsaldean, amaiera eman zion datorren urte arte.

Durango eskualdeko «Gerediaga» Elkartek eraturik, hiru egunetan izan dugu azoka irekia Santa Maria Urbarriko elizaren arkupean, Euskal Herriko editorial gehienak bertan biltzen zirelarik. Eta gehienak diogu, ez bait ziren guztiak. Izan ere, zenbait ale solteaz gainera. Baionako IKAS editorialaren bat ere ez genduen ikus ahal izan. Dena den, batzuek beste, berrogeitaka editorialak aurkeztu zituen bere sorta guztiak, bai eta zenbait azoka honetarako propio argitaratutako azken aleak ere.

Jende asko, gehiegirik gabe. Bizkaitarrak ezezik, gipuzak ugari eta arabarrak, edota gasteizarrak behinik behin, anitz. Aurpegi ezagunak asko eta asko, ezezagunak noizik behin. Era honetan ezagutu eta agurtu genituen Bittor Kapanaga otxaindiorra, «Ezkibel» gasteizarra, ETOReko Julen Lizundia eta beste. Gu ezagutu ginduen, berriz, Xabier Gereñok, guk geuk bera aspaldi ezagutzen bagenduen ere.

Liburu berririk ez askorik, euskarazkoen artean, hiruzpalau guztiz ere: JAKINen *Herriaren lekuko*, ETOren *Zenbait Hitzaldi eta Euskal Literatura I (XVI-XVII)*, LURek argitaratu emandako Engels-en saiakera bi, eta planto! guk ikusi genduez behintzat, haur ipuinak eta beste kontutun hartzera.

Esan berri dugunez, JAKINek *Herriaren lekuko* deritza bere azken aleari, eta Rikardo Arregi periodista on bezain oparo zenak JAKIN-en bertan, ANAITASUNA eta ZERUKO ARGIA batik bat, zazpi ur-

teren buruan (1963-1969) idatzi zituen artikuluen bilduma dugu. Ez da hau, dakikegunez, Arantzazukoek Rikardori eskaini dioten lehen liburua. Aitzitik, lehen ere, argitara eman zuten Rikardok berak JAKIN-en bertan idatzi zituen artikulua eta saiakeren bilduma, eta oraingoan, berriz, astekari honetan idatzitako edozein lan motzago eskaintzen digute.

Rikardo Arregik denetarikoa gaiak erabili zituen sei urteren barrena: politika, harrigintza, gizagintza, Europa, erlijioa, sozialismoa eta beste amalka. Andoingo seme honek etsi gabe ekin bait zion lanari, bere bizitza laburraren berri aurrez jakin izan balu bezala. Eta honetaz, gaiei buruz, lehen bilduma hartan Rikardoren lanik sakonena eta maitasunak azaldu baziren ere, honako bigarren bilduma hau osatzen duten lanei, aldiz, halako dinamika bat darie, kazetalaritza bizi bizi bat, Rikardo beraren ezagugarri. Zeren, Joxe Azurmendik hitzaurrean ondo asko dioenez, Rikardo noizik behingo aldizkarietako artikulugile baino, egunkarietako gizona eta periodista genduen —gure kasuan, tamalez, astekaritakoa—, hain bizi izan zen larri, paxaka eta harrapatuta. Bestalde, gure artean iraun zuen artean, euskal testigu paregabea izan genduen Rikardo, eta hau dateke, behar bada, edonork bere herriari egin diezaiokkeen zerbitzurik ballotsuena. Ezin aukerakoagoa ba, atzo haren adiskide eta lankide izana, eta gaur hark utzi zizkigun lanen biltzaile den Joan Mari Torrealdaiak bilduma honi jarri dion izena: *HERRIAREN LEKUKO*.

Horrez gainera, Joxe Azurmendiren hitzaurrea aipatu dugu zirritada batetan, baina aparteko aipamenen bat merezi duelakoan gaude. Izan ere, ez hasiko gara orain bilduma honi garrantzirik murrizten, baina ezin dezakegu ere ahaztu, askok ez duela dagoeneko balio handirik gaurkotatzen aldetik, eta txarrean ere, lehen argitara emana direla guztiak, bat ezik: *Ezin etsi*, amaitzeko utzi zigun entseguren baten hasiera, alegia.

Beraz, Azurmendiren hitzaurreari atxikiz berriro ere, baderitzagu hitzaurrea bera dela liburu edo bilduma honen muina, bertan azaltzen bait da Rikardoz zenbait iritzi eta xehetasun jakingarri, sarri askotan, irakurlearentzat, Rikardoren beraren lanak baino adierazgarriago. Gainera, Rikardo ez zen, noski, bat-batean sorturiko gizona, haren aurreko giro eta abiada baten ondorio edo genduen, eta arlo honetan ematen dizkigu Joxek ondorengo euskal mugimenduen berri jakingarriak.

ETOR, bere aldetik, ustegabeko berri txalogarri batez azaldu zaigu aurten Durangon, ohi duen sailari jarraituz ezezik, beste sail berri bati ekin bait dio, eta gazterentzat bereziki burututako sail bati ekin ere. Honako honi *Kimu* deritza, eta Joshe Erribengoak eta Patxi Ezkiagak prestatu duten lehen alea *Euskal Literatura I (XVI-XVII)* dugu, hiru tomatik lehenbizikoa dena.

Ohizko sailari dagokionez, bestalde, 1970 urtean Donostiako E.U.T.G.-en eratu uda ikastaroan Koldo Mitxelena eman zituen *Zenbait Hitzaldi*ren bilduma dugu. Hitzaldi hauk gaztelaniaz eman ziren arren, Juan Antonio Letamendiak euskaraturik agertzen zaizkigu oraingoan, liburu azala eta donostiarrak berak egina delarik, guztiz polita gainera.

LURek, azkenik, Friedrich Engels sozialistaren bi saiakera eskaintzen dizkigu, Xabier Kintanak itzulirik: *Sozialismoaren Aurrerabidea Utopiatik Zientziara* eta *Lawig Feuerbach eta Aleman Filosofia Klasikoaren Amaiera*. Liburu hau itzultzaileak berak moldatutako hiztegi batek osatzen du, non irakurleak aurki ahal izanen du gai hau erabiltzeko beharrezko den zenbait hitzen zentzua eta esangura.

Honaino, gure ustetan, aurten Durangon azaldu diren euskal liburu berriak. Sorkunde lan guti, beraz, itzultzetak, bildumak, taxuketak etab., baina egiazko sorketarik ez. Zer dela eta? Programazio eza, irudipe-

nik ez, edota denbora kontua? Batek daki! Bestalde, besterik ez azaldu da, noski, nahiko berririk gainera; horra hor, esate baterako. Zarauzko KULISKA SORTAK argitara eman duen Martin Ugarte legazpiarraren *On egiñaren obaria* izeneko nobela, Juan Garmendiak AUNAMENDIren barrena eskaini digun *Euskal Esku-langintza* deritzan sortaren hirugarren alea eta, behar bada, besteren bat edo beste. Baina, guztiak berriak izanik ere, Durangoko Azoka aurretik ezagutzen genituenak.

Azkenik, maila guztiz herrikoiretan, ezin genezakeen aipatzeka laga azoka honetan aurkeztu eta zabaldu zen EUSKAL IZENDEGIA, Euskaltzaindiaren arduraren pean Jose M.ª Satrustegi nafartarrak prestatu berri duena. Batzuek beste, zazpirehun bat izenek osatzen du izendegi berri hau, izen bakoitzaren aztarrena azalduz, zein urtetan agertzen den, zein dokumentutan, nor zen —inor bazen—, eta beste zenbait xehetasun, izenei dagokien legeria zorrotzari erantzunez, ohizko erdal itzulpenik ez duten izenak bilduz.

Berrogeita sei orrialdedun liburuxka bat duzu, irakurle, Euskaltzaindiak argitara emana, Iruñeko «La Vasconia» banka-etxearen diru languntzaren pean. Lehen argitaraldia honetan 50.000 ale zabaldu dira, dohan gainera, beren haurren bait euskal jarri nahi lioketen gurasoei eskainia, non ikus eta non aukera izan dezaten, bai eta gure errejistrotako arduradunei ere, fantasmak ikusten jarrai ez dezaten.

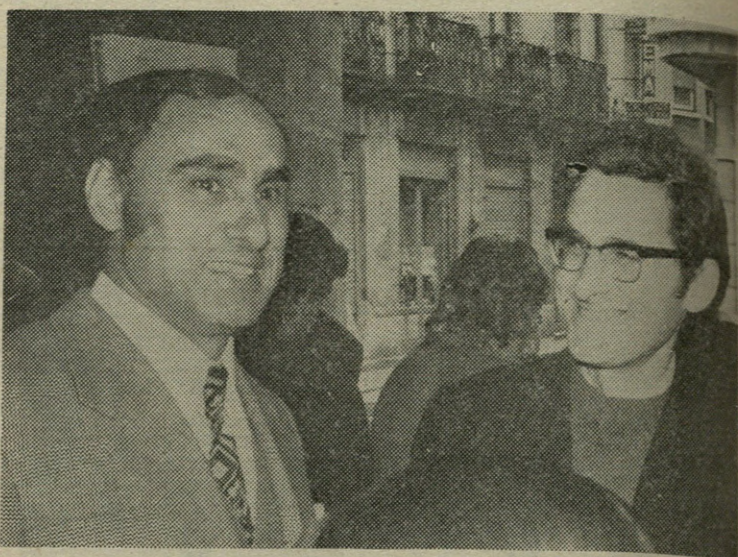
Azokaz gainera, edota azokaren inguruan, bi hitzaldi eratu ziren hilaren 2 eta 3an. Ostegunean, Euskaltzaindiko idazkari den Juan San Martin jauna gaur eguneko euskal literaturaren egoeraz mintzatu zen, edo, hobeto esan, euskal liburuari berari buruz, urtearen barrena zenbat liburu argitaratu ohi diren jakinaraziz, nolako gaiak diren erabilienak, zertaz ez den idazten, euskaraz ditugun aldizkariaren berri etab. Biharamunean, aldiz, ostiral arratsaldean, Dorao Lanzagorta bilbotarrak Gernika-Bermeo eskualdeko giza-ekonomiaz ihardun zuen, bai eta esan ere, halakoren bat beharko lizatekeela Durango eskualdean egin. Jenderik benetan guti hitzaldietan.

Larunbatean, berriz, asmo benetan bikaina Gerediaga Elkartearena, euskal editorial guztiekin mahai biribil bat eratzea asmatu bait zuen. Ez da hau bat batetako ideia, ez eta aurtengoa ere, orain dela lauren bat urte burutua baizik, baina, itxuraz denez, ez zen posible izan orduan halakorik egiterik. Izan ere, sasoi hartan ez zegoen gaur dugun hainbat euskal editorial, eta behar bada, zeudenak ez zuten jakin —edota nahi izan— zenbait harreman interesgarritan hastea. Geroztik, lau urte joan zaizkigu, alferrik ez, ordea, eta hara non gerediagatarrek lort ahal izan dute aurten zenbait editorialetako arduradunak mahai —biribila ezean kuadratu— baten inguruan biltzea.

Bertan ginen gu ere, Jose Luis Lizundiaren deia erantzunez, eta Gerediaga Elkarteko zuzendari den Alberdi jaunaren zuzendaritzaren pean, Iñaki Beobide (Irakur Sail), Xabier Gereñok (Cinsa), Xabier Kintana (Lur), Aita Zabala (Auspoa), Julen Lizundia (Etor), J. M. Agirre (Gerediaga), Jose Luis Lizundia (Euskaltzaindia) eta J. M. Retana (La Gran Enciclopedia Vasca) bildu ziren zerbaite egin nahian.

Lehendabiziko biltzarra genduen Durangoko hau, eta ez dugu uste problema guztiak bertan konponduko zirenik inork esperoko zuenik. Zailena hasiera izan ohi da, hain toki desberdinetako jendea biltzea, elkarriketa bat planteatzea eta elkarrekin lehen lehen mailako harremanetan ekitea. Guzti guk hau eginez gero, borondate apur batez, gaitortzekoak berez berez etor daitezke.

Liburuen katalogazio eza aipatu zen lehenik biltzar honetan. Ez omen dago euskal liburuaren katalo-

Laspiur - Intxausti

Altuna

go funtsezko bat. Jendeak azoketako katalogoak erabiltzen omen ditu bere premietarako, besterik ez bait dago, eta, egia esan, azoketan ateratzen diren katalogoak ez dirateke «katalogoak», liburu zerrendak baino.

Honetaz erabaki zen, Gerediaga egin zezakeela katalogo hori datorren urterako, editorial guztien laguntzarekin. Editorial bakoitzak bere liburu guztien fitxak prestatu eta bidali beharko dizkio Gerediaga Elkarteari, gaien eta autoreen arauerak aurkibide bat eginez, neurria eta prezioa ezarritik, eta —orain arte egin dena— liburu bakoitzaren gaiak eta mamiaz hiruzpalau lerrotxotako eraskin batez, euskaraz edo erdaraz den, etab.

Material guzti hori nola agerarazi katalogo delakoaren barrena, hots, gaien ala editorialen arauera, hurren batetan erabakitzeak utzi zen. Oraingoan, gauza batez etorri ziren denok bat, euskarazko liburuari garrantzi gehiago eman behar zaiola halako katalogo batetan, eta modu batez edo bestez bereiztu eta nabaritu behar zela.

Ondoren, Gerediagako Zuzendari den Alberdi jaunak, Durangoko Azokari buruzko kritika eskatu zien hain bilduak ziren editorial arduradunak, nork bere iritzia hartaz emanez, eta datorren urterako ahal den neurrian zuzentzeko asmotan.

Azkenik, Jose Luis Lizundiak, Euskal Herriko bibliotekariekin beste biltzar bat egiteko zela jakinara-

zi zigun, nork besteren berri jakin dezan, eta pozik asko esan zuen, gure biblioteketako arduradunek uste baino harrera hobeagoa eman diotela asmo honi.

Eta, amaitzeko, Gerediaga Saria-ri buruz hitz bi, labur labur. Irakurleak dakikeenez, Gerediaga Elkartek sariketa bat muntatu zuen, 1971 eta 1972 urteen barrena argitaratu emandako liburuaren artean, alderdi guztietatik liburu ballotsuena saritzeko asmotan. Izan ere, bi sari ziren, bata euskarazko liburuarentzat eta bestea erdarazkoentzat.

Hilaren 5ean, igande goizean, bildu ziren Bittor Kapanaga, Nikolas Alzola eta Juan San Martin mahaiko jaunak eta honako liburu hauen eman zieten harako Gerediaga Saria:

Euskal liburuaren, Saria: MITXELENAREN LAN HAUTATUAK (Etor); aipamena: EUSKALDUNAK POEMA ETA OLERKI GUZTIAK. Orixe. (Aunamendi); irakaskintza mailan: FITXAK EUSKERAZ. Mendiguren-Zabaleta. (Cinsa).

Erdal liburuaren, Saria: EUSKO BIBLIOGRAFIA. Jon Bilbao. (Aunamendi); aipamena, OBRAS COMPLETAS DE BARANDIARAN (La Gran Enciclopedia Vasca).

Luis A. Aramberri

